

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 – 18 YAŞ ARASI BOŞANMIŞ AİLE ÇOCUKLARININ VE BOŞANMAMIŞ
AİLE ÇOCUKLARININ EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU VE
DAVRANIŞ SORUNLARININ KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem ULUTÜRK

**Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Ekim, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 – 18 YAŞ ARASI BOŞANMIŞ AİLE ÇOCUKLARININ VE BOŞANMAMIŞ
AİLE ÇOCUKLARININ EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU VE
DAVRANIŞ SORUNLARININ KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Sinem ULUTÜRK
Y1612.270001**

**Psikoloji Ana Bilim Dalı
Psikoloji Bilim Dalı**

Tez Danışmanı Doç. Dr. Sinem GÖNENLİ TOKER

Ekim, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı Y1612.270001 numaralı öğrencisi Sinem ULUTÜRK'ün “11-18 Yaş Arası Boşanmış Aile Çocuklarının ve Boşanmamış Aile Çocuklarının Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ve Davranış Sorunlarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi” adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.07.2019 tarih ve 2019/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 30.07.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Doç. Dr.	Sinem GÖNENLİ TOKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mesut YAVUZ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Esengül KAYAN	İstanbul Gelişim Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Engin EKER	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Derya DENİZ	İstanbul Kültür Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “11 – 18 Yaş Arası Boşanmış Aile Çocuklarının ve Boşanmamış Aile Çocuklarının Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ve Davranış Sorunların Karşılaştırmalı olarak İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.
.../.../2019

Sinem ULUTÜRK

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı 11 – 18 yaş arası boşanmış aile çocuklarının ve boşanmamış aile çocuklarının ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve davranış sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırmada ebeveyn yabancılaştırma sendromunun davranış sorunlarına etkisi incelenmiştir.

Tez konumun belirlenmesinden çalışmamın sonuna kadar her türlü destek ve yardımı esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Sinem GÖNENLİ TOKER' e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi bütün desteği sağlayan aileme teşekkürler ederim.

Ekim, 2019

Sinem ULUTÜRK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Problemler	3
1.2 Alt Problemler	4
1.3 Tanımlar	4
1.4 Sınırlılıklar	4
1.5 Sayıtlar	4
1.6 Araştırmanın Amacı	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 Ergenlik Dönemi	6
2.2 Boşanma Sonrası Ergenlerde Görülen Sorunlar.....	9
2.2.1 Ergenlik Dönemi Davranış Sorunları.....	14
2.2.1.1 Ergenlikte Madde Kullanımı.....	17
2.2.1.2 Ergenlikte Cinsel İlişki.....	18
2.2.1.3 Ergenlikte Yeme Bozuklukları.....	19
2.2.1.4 Ergenlikte Depresyon.....	20
2.3 Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu	21
3. YÖNTEM.....	26
3.1 Araştırma Modeli	26
3.2 Araştırmanın Örneklemi.....	26
3.3 Veri Toplama Araçları	26
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	26
3.3.2 Baker Yabancılaştırma Ölçeği	27
3.3.3 Güçler ve Güçlükler Ölçeği	27
3.4 Verilerin Analizi.....	27
4. BULGULAR.....	29
5. TARTIŞMA	43
6. SONUÇ.....	50
KAYNAKLAR	54
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	66

KISALTMALAR

ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
AN	: Anoreksiya Nervoza
DDB	: Duygusal ve Davranışsal Bozukluk
DB	: Davranış Bozuklukları
DEHB	: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu
EYS	: Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu
SS	: Standart Sapma
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistiki Paket
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
YB	: Yeme Bozuklukları

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	29
Çizelge 4.2: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	30
Çizelge 4.3: Baker Yabancılaşma Ölçeği Betimsel İstatistikleri.....	31
Çizelge 4.4: Güçler ve Güçlülükler Anketi ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri	31
Çizelge 4.5: Güçler ve Güçlülükler Anketi ve Alt Boyutları ile Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	32
Çizelge 4.6: Güçler ve Güçlükler Anketinin Yabancılaşmaya Etkisi.....	33
Çizelge 4.7: Örneklem Grup Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	34
Çizelge 4.8: Örneklem Grup Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	36
Çizelge 4.9: Örneklem Cinsiyet Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	36
Çizelge 4.10: Örneklem Cinsiyet Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	37
Çizelge 4.11: Örneklem Aile Şiddet Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları.....	38
Çizelge 4.12: Örneklem Aile Şiddet Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	40
Çizelge 4.13: Örneklem Çalışma Durumu Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	40
Çizelge 4.14: Örneklem Bilinen Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları.....	41
Çizelge 4.15: Örneklem Baba Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	41
Çizelge 4.16: Örneklem Anne Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları	42

Çizelge 4.17: Örneklem Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	42
--	----

11 – 18 YAŞ ARASI BOŞANMIŞ AİLE ÇOCUKLARININ VE BOŞANMAMIŞ AİLE ÇOCUKLARININ EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU VE DAVRANIŞ SORUNLARININ KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK İNCELENMESİ

ÖZET

Bu tezin amacı, boşanma ile ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve davranış sorunları arasında ilişki olup olmadığını incelemektir.

Araştırmaya İstanbul ilinden anne babası boşanmış 70 kişi ve anne babası boşanmamış 70 kişi katılmıştır. Araştırmada Baker, Burkhard ve Albertson-Kelly (2012) tarafından geliştirilen Baker Yabancılaştırma Ölçeği ve Goodman tarafından geliştirilen Güçlük ve Güçlükler Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; Güçler ve Güçlükler Anketi toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= 691, p<.01$). Davranış Sorunları Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= 548, p<.01$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin yabancılaşma üzerindeki göreceli önemi davranış sorunları, sosyal davranışlar, dikkat ve hareketlilik, duygusal sorunlar, akran sorunları olmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde ise; davranış sorunları, sosyal davranışlar, dikkat ve hareketlilik, duygusal sorunlar yabancılaşma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer değişkenlerin ise önemli bir etkisi bulunmamıştır.

Anahtar kelimeler: *Yabancılaştırma, Boşanma, Davranış Sorunları, Ergenlik*

**COMPARATIVE INVESTIGATION OF PARENTAL ALIENATION
SYNDROME AND BEHAVIORAL PROBLEMS OF CHILDREN AGED
BETWEEN 11 TO 18 YEARS OLD IN DIVORCED FAMILIES AND NON-
DIVORCED FAMILIES**

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to investigate the relationship between divorce and parental alienation syndrome and behavioral problems.

70 people whose parents were divorced and 70 people whose parents were married participated in this study from İstanbul. Research data was collected through “The Baker Alienation Scale” developed by Baker, Burkhard and Albertson-Kelly (2012) and the “Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) developed by Goodman.

According to the research findings, a significant and positive correlation was found between the Powers and Difficulties Questionnaire total score and the Baker Alienation Scale score ($r = .691, p < .01$). A significant and positive correlation was found between the total score of the Behavioral Problems Sub-dimension and the Baker Alienation Scale score ($r = .548, p < .01$). According to the standardized regression coefficient (β), the relative importance of predictive variables on alienation are behavioral problems, social behaviors, attention and mobility, emotional problems, peer problems. When t-test results related to the significance of regression coefficients were examined; behavioral problems, social behaviors, attention and mobility, emotional problems were found to be a significant predictor on alienation. Other variables had no significant effect.

Key words: *Alienation, Divorce, Behavioral Problems, Adolescence*

1. GİRİŞ

Aile, birden fazla üyenin içinde yer aldığı dinamik bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Bu sistemin sağlıklı devam ettiği yapılar olduğu gibi sorunlar yaşayıp bu sorunlarla başa çıkmayan yapılar da bulunmaktadır. Meydana gelen problemler her aile içinde farklı biçimlerde yaşanmakta, bazen bireyler sorunların üstesinden gelmekte zorlanmaktadır. Bu süreçte kişiler sorunları ile baş edemeyecek duruma gelirse, boşanma ile karşı karşıya kalarak evliliği sonlandırmaktadırlar. Bu durum ailedeki her bireyi değişik açılardan etkilemektedir. Bunlardan biri de; çocukların ebeveynleri ile yaşadıkları sorunlar olarak görülebilir. Boşanma sürecinin yanı sıra, boşanma sonrasında yaşanan sorunların başında çocukların ebeveynlerden birine karşı yabancılaşması durumu söz konusu olabilmektedir.

Yabancılaşma terimi, Farsça kökenli bir sözcükten meydana gelir. Terimin kökü yaban' dan oluşur. Yaban' ın manası ıssız yer demektir. Yabancı terimi de bu kökten gelmekte ve tanıdık olmayan anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2006).

Yabancılaştırma, pek çok filozofun ele aldığı bir kavram olmuştur. İlk olarak ele alan kişi Hegel olmuştur. Terim insanın düşünce sistemine, hayata ve kendisine karşı yabancılaşması manasında kullanılmıştır. Daha sonra Marx da bu kavram üzerinde durmuştur. Marx terimi kapitalist sistem ile beraber kullanılmıştır. Bu bağlamda bireylerin ekonomik anlamda farklılıklara sahip olduğu ele alınmakta ve bu durum ilişkilere de yansımakta, kişiler birbirlerine yabancılaşmaktadır. Söz konusu kapitalist sistem sadece kişilerin birbirine yabancılaşmasına değil insanın kendine karşı da yabancılaşmasına yol açmaktadır (Fromm, 2015).

Sadece felsefe tarihinde değil başka alanların içinde de sözcüğün kullanımını görmek mümkündür. Psikoloji ve sosyoloji içinde de ele alınmıştır. Psikolojide bu kavram, kişinin kendinden uzaklaşması şeklinde tanımlanarak daha çok kişinin kendisine dair bakış açısında yaşanan değişim ve kopuşlara vurgu yapılmıştır. Kişinin gerek düşünceleri gerekse davranışlarına karşı gerçeklik algısının bozulması şeklinde ifade

edilebilir. Söz konusu durum sadece kişinin kendine karşı gelişmemekte aile içinde birine karşı da gelişebilmektedir. Bu gerçekleştiğinde ise kişi olumsuz bir tutum içine girmekte ve yabancılaşma sendromu meydana gelmektedir (Eyüboğlu, 1995).

Bazı araştırmalarda ise; ebeveyn yabancılaştırılması, daha çok bireyin anne ya da babasına karşı gelmesi ve aile içinde anlaşmazlıklar meydana geldiğinde ortaya çıkan bir durum olması şeklinde ele alınmaktadır. Burada tabi velayet durumları, bir ebeveynin diğerine karşı sürdürdüğü olumsuz tutumun varlığı hatta iftiralar bir şekilde çocuğun taraf tutmaya zorlanması şeklinde durumlar söz konusu olabilir. Ancak gerçek şu ki; böyle bir süreçte her çocuk aynı zihinsel süreçle bir idrak geliştirmeyebilir. Gardner, yabancılaştırma sendromuna bu tarz durumların etki ettiğini ele alan ilk kişi olmuştur (Torun, 2017).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu ilk kez kullanan kişi 1945’de Wilhelm Reich olmuştur. Reich, yabancılaşma terimine dair bir takım özelliklerin olduğundan bahsetmiştir. Örneğin, boşanma sürecinde olan bireylerden birinin durumu kabul etmeyip narsistik özellikleri gösterdiğini ifade etmiştir. Narsistik özelliklerle ilgili bahsettiği nokta; bireyin öz güveninin zedelenmesi sonucunda yıkıcı eylemlerde bulunmasıdır. 1976’lere gelindiğinde ise; Wallerstein ve Kelly patolojik yabancılaştırma kavramını kullanmıştır. Burada ise; boşanmış aileleri ele alıp, çocukların ebeveynlerini reddetmesi, görüşmek istememesi ve onlara karşı güç koyduklarını gözlenmiş ve durumu patolojik yabancılaştırma terimi ile ifade etmişlerdir. Patolojik yabancılaşmanın en çok görüldüğü kişiler ise; ergenler olmuştur. Bu durumun temelinde aslında sahip olunan olumsuz duyguların varlığı yer almaktadır. Daha sonra 1980’ de Richard Gardner boşanmakta olan ya da boşanmış ebeveynler ve çocukları üzerindeki tecrübeleri baz alarak Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromunu ifade etmiştir (Gardner, 1987).

Araştırmamızda bir diğer değişken ise; davranış sorunlarıdır. Davranışın bir sorun teşkil edebilmesi için kişinin gözle görülebilir eğilimleri ve ölçülmesi mümkün davranışlarında uyum sorunu yaşanması gerekmektedir. Çocukların sahip olduğu çatışmaları davranışları ile göstermesi ile ortaya davranış ve uyum sorunları çıkmaktadır. Davranış; dinamik ve canlı bir süreçtir. Bireyin kendisini, etrafını nasıl algıladığı, nasıl yorumladığı, yaşamına nasıl aktardığı önemlidir. İçinde yaşadığı çevreye uyumunu sağlamayan bireylerin davranışları toplum tarafından, bireyler tarafından kabul görmemektedir. Davranışla ilgili yaşanan problemler aslına

bakarsak, ülkemizde ve dünyanın birçok yerinde uzmanları, eğitimcileri, psikologları ve aileleri düşündüren konular arasındadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde görülen davranış sorunları sonraki dönemlerde yaşanan sosyal uyumsuzluk, şiddet ve yetişkin suçluluğu gibi davranışların ortaya çıkmasına da zemin hazırlamaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde davranış sorunları olan çocukların birçoğunda gelişimin zayıf olduğu ve okul problemleri yaşama riskinin de fazla olduğu görülmüştür. (Özgüven, 2001).

Bu bağlamda ailenin önemi büyüktür. Çocukların ilk iletişimde olduğu kişiler; ebeveynleridir. Aile ortamında deneyimlediği her şey çocuk için ilk davranış örüntülerini zihninde oluşturur. Çocukluk çağında çocuğun diğerleriyle bir uyum gerçekleştirmesinde yaşadığı güçlükler onlarda dürtüleri kontrol etmede zorlanma, saldırgan tutumlarda bulunma, belirli kişilere karşı gelme, normalin üzerinde bir hareketlilik hali ve öfke patlamaları gibi dışsallaştırma sorunları ile kendini göstermektedir, aynı zamanda korku, içe kapanıklık, endişe, ürkeklik ve dikkatsizlik gibi içselleştirilmiş belirtiler olabilir (Sayan, 2012).

Boşanmış veya boşanmakta olan ailelerde yaşayan çocuklarda uyum sürecinden kaynaklı olarak davranış problemleri de ortaya çıkmaktadır. Velayeti alan ebeveynin yanında olan çocuk, model olarak onu gördüğü için diğer ebeveynine karşı davranış değişiklikleri gösterebilmektedir öte yandan anne ve babasına tepki olarak davranış sorunları ortaya çıkaran çocuklar da bulunmaktadır.

Boşanma sonrasında ortaya çıkan pek çok belirsizlik söz konusudur, yaşamda belirsizlik sıklıkla bireylerde kaygıya ve güvensizliğe neden olmaktadır. Çocuklar da böyle bir belirsizliğin içine düştüklerinde bir durum karmaşası yaşamakta, bu karmaşanın üstesinden gelemeyen çocuklar davranış sorunları gösterebilmektedir. Ebeveynler arasında yaşanan sorunların çocukların üzerindeki etkisi oldukça fazladır, bu alanda yapılan çalışmalar bu sorunların çocukların davranış sorunlarına nasıl etki ettiğini anlama ve gösterme çabası içindedirler (Sayan, 2012).

1.1 Problemler

Boşanmış aile çocuklarında boşanma ile ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve davranış sorunları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

1.2 Alt Problemler

11-18 Yaş Boşanmış Aile Çocuklarında Boşanmanın Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu üzerinde anlamlı düzeyde etkisi var mıdır?

11-18 Yaş Boşanmış Aile Çocuklarında Boşanmanın Davranış Sorunları üzerinde anlamlı düzeyde etkisi var mıdır?

11-18 Yaş Boşanmamış Aile Çocuklarında Boşanmamanın Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu üzerinde anlamlı düzeyde etkisi var mıdır?

11-18 Yaş Boşanmamış Aile Çocuklarında Boşanmamanın Çocukların Davranış Sorunları üzerinde anlamlı düzeyde etkisi var mıdır?

Hipotez 1: 11-18 Yaş Çocuklarda Boşanma Çocukların Ebeveyne Yabancılaştırma Sendromunu etkiler. Bu iki değişken arasında ilişki vardır.

Hipotez 2: 11-18 Yaş Çocuklarda Boşanma Çocukların Davranış Sorunlarını etkiler. Bu iki değişken arasında ilişki vardır.

1.3 Tanımlar

Yabancılaştırma Sendromu: Çoğunlukla boşanma sürecinde ya da boşanma sonrası süreçte çocuğun anne babadan birine güçlü bir yakınlık ve diğerine yabancılaşma gösterdiği bir durumdur (Faller, 1998).

1.4 Sınırlılıklar

Araştırma İstanbul ilinde anne babası boşanmış 70 kişi ve anne babası boşanmamış 70 kişi ile sınırlıdır.

1.5 Sayıtlar

- Çalışmaya katılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçmek istediği özellikleri geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır
- Çalışmamıza katılan bireylerin sorulan sorulara doğru, tarafsız ve eksiksiz cevap verdiği varsayılmaktadır.

1.6 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Ebeveyn yabancılaştırma sendromunun çocukların davranışları üzerine etkisini incelemektedir. Ülkemizde ebeveyn yabancılaştırma sendromunun üzerine yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu durumda uzmanlar da gerektiği kadar bilgi sahibi değildir yapılan bu çalışma ile uzmanların bu konuda aydınlanması ve bu konun üzerine çalışmaların artmasını sağlamak üzere çalışma yapılmaktadır. Ailelerin, psikiyatrların, psikologların ve avukatların bu konuya dikkatlerini çekmek ve onları bu konuda bilgi sahibi olmasını amaç edinilmiştir. Avukatlar da bu konu hakkında pek bilgi sahibi değildir müvekkillerini bilgilendirmede eksiklikler yaşanabilmektedir. Bu araştırma ile pek çok alan için bir farkındalık sağlamak istenmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma sendromunun, bu çalışma ile literatürde daha geniş yer edilmesi, ailelerin boşanma süreçlerinin de bu konuda bilgi sahibi olup çocukların ebeveynlerinden birine yabancılaşmasını önlemek amacı ön planda tutulmuştur. Bu araştırmada ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kalan 11 - 18 yaş arası bireylerinin davranış sorunları yaşadıkları ve hangi alanlarda daha çok etki ettiğini incelemek amaçındadır. Literatürde çok az çalışma bulunan bu alana katkı sağlamak amaç edinilmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Ergenlik Dönemi

Çocukluk çağından yetişkinlik dönemine doğru geçişin meydana geldiği gelişimsel dönem olarak ifade edilen ergenlik; bilişsel, sosyal, duygusal çeşitli değişimleri kapsayan bir kavramdır. 10-13 yaşlarından itibaren 20'li yaşların sonunu da içeren ergenlik döneminde değişmekte olan bedeni algılamak, kabul etmek, olumlu yönde bir beden algısı oluşturmak, biyolojik sebeplerden ötürü gelişen duygu durumundaki ani değişimleri anlayabilmek ve bu durumlara bir uyum gösterebilmek gibi pek çok gelişim görevleri söz konusudur ve buna ek olarak toplumsal beklentiler, bir kimlik kazanımı, bağımsızlığın elde edilmesi gibi sürece bir uyum sağlamak için ciddi gayret gerektiren bir süreç yaşanmaktadır. Ergenliğe bir kere girildikten sonra ise kesintisiz bir şekilde genç adıyla yetişkin yaşamın içinde eriyerek devam etmektedir. Toplumda ergenliğin başlangıç noktası genellikle kızların adet görmesi, erkeklerin cinsel gelişimlerinin farkına varmasıyla yaygın olarak tanımlanır. Çocukluk ile yetişkinlik arasındaki dönem denilmesinin nedeni ise; gelişmiş beyinsel ve psikolojik özellikleri açısından bir çocuk gibi korunma ve esirgenme ihtiyacının olmasıdır (Geçtan 2018). Oysa ergen çocuğun artık büyüdüğü, kendisini kurtardığı, anne baba desteğine artık ihtiyaç duymadığı zannedilmektedir. Bunun tersine çocuğun ebeveynlerinden gelecek desteğe fazlasıyla gereksinim hissettiği bir süreçtir ergenlik dönemi (Yazgan, 2018).

Psikolog ve eğitimci G.Stanley Hall fırtına ve coşku ibaresini kullanmıştır bu dönem için, bu şekilde ilk kez gençlerin dengesizleştiği, ebeveynleriyle çatıştığı, riskli davranışlar sergilediği ergenlik sürecine atıfta bulunmak için bu tabiri türetmiştir. Bu alanda yapılan araştırmalar neticesinde ebeveynler ile gençler arasında çatışmalar hakkında pek çok bilgiye sahibiz. Gençlerin ebeveynleri ile aralarına hem fiziki hem de duygusal mesafe koymasının doğal olduğunu biliyoruz. Bağımsız insanlar olarak buna programlanmışız ve ergenler de buna dâhil. Birey olduklarını kanıtlamak, kendi kimliklerini oluşturmak ve ebeveynlerinden ayrı, bağımsız ve özerk olabilmek için giriştikleri maceraya adım atar atmaz bu süreç başlamaktadır. Yaşanan çatışmalar

çocuklar ergenliğe ilk girdiğinde (10-13 yaş) yükselir, ergenliğin ortalarında (14-17 yaş) stabil bir seviyeye ulaşır ve ergenliğin sonlarına doğru ise (18-22 yaş) azalır (Villanueva, 2019).

Ergenlikte çatışma dışında ele alınan bir diğer önemli kavram; beyin gelişimidir. Beyin doğumdan itibaren 11-12 yaşlara kadar devamlı gelişen bir yapıdadır. Beyin hücreleri arasındaki bağlantılar bilhassa yaşamın 4. ve 7. Yıllarında belirgin atılımlar yaparak büyür. Ergenlikle birlikte 11-12 yaş civarında beyin yapısının kullanılmadığından ötürü lüzumsuz muamelesi gören bağlantılardan arındırılma zamanı gelmiştir. Baştaki büyümenin bir anlamda tersine döndüğü ve budanma adıyla bilinen bu süreç ilk kez anne karnındaki dönemden sonra da ergenlikte gerçekleşir. Yaş 20'lerin sonuna yaklaştıkça yeni bilgi ve beceri öğrenme kapasitesi yavaşça azalır. Anne babalar duygusal gelişimin at yapısı olan beyin tanıyarak ayağı yere basan yönlendirmeler yapmalıdır (Yazgan, 2018). Unutmamak gerekir ki çocuklar ergenlik sürecine girdiklerinde düşünme biçimleri de daha incelikli bir yapıya bürünür ve daha becerikli bir düşünme söz konusu olur. Bir başka deyişle olgun düşünme süreçleri daha etkin bir boyuta gelir. Bu durum bir yandan da ergenin ona söylenenleri tartışmasız kabul etmemesi ile kendini gösterebilir (Villanueva, 2019).

Dolto, ergenlerin, hayata uyumlanmaya çalışan bebekler gibi kırılgan ve dayanıksız olduklarını belirtir. Bu dönemde ergen, aldığı bir yaranın izini hayatı boyunca taşır. Ergenler, bu süreci yaşarken bazı duyguları çelişkili ilerler öte yandan da dönemin getirdiği bazı görevler söz konusudur, hem bu duygularla baş etmek hem de görevleri gerçekleştirmek bazen zordur, kırılganlıklarından dolayı ruhsal sorunlar yaşamaya eğilim gösterebilirler. Bu durum ise ergeni birçok açıdan zorlayabilmektedir. Örneğin, duygusal açıdan ya da davranışsal düzeyde zorlanma yaşayabilir (Baltaş ve Baltaş, 1992). Bilindiği gibi erkek çocukları için baba bir rol modeldir, kız çocukları için ise anneleri bir rol model oluşturmaktadır (Tarhan, 2010). Model olarak yaşça büyük ergenler ve gençler de model olabilir. Örneğin bir ortaokul öğrencisi iseniz lisedeki bir ağabeyi model alabilirsiniz. Kendinden daha fazla deneyim yaşamış daha güçlü olanlar çocuklar açısından model ve örnek teşkil edebilmektedir (Geçtan 2018).

Ergenlik sürecinde bir diğer önemli nokta ise; başarılı olmaktır. Başarılı olduğu sürece ergenin kendine duyduğu güven artar, kendisini değerli hisseder. Başarısız

uğrar ise yahut engellenir ise hırçın bir birey olabilir, saldırgan davranışlar ortaya koyabilir. Çocukluk dönemine veda edip ergenliğe geçmek, ergenin çözmek zorunda olduğu bir problem gibidir. Ergenin bedeni oldukça hızlı bir şekilde gelişim gösterir ancak bu ruhun bu duruma uyum sağlaması güçtür. (Tarhan, 2017).

Bir diğer konu ise; ilişkilerdir. Yapılan çalışmalara göre; kişinin erken dönemde oluşan bu içsel imgeler yetişkinlikte de etkisini devam ettirir ve kişinin diğerine bağlanmasını, yakın ilişki kurmasını ona karşı hissedeceği duyguları büyük ölçüde belirler. Bu bakımdan aile ortamı bireyin toplumsal ilişkilerinin başlangıç noktasını oluşturmasının yanı sıra yeni yetişmekte olan bireyi bireysellikten kurtarıp ikili ilişkiler dünyasına geçmesini sağlaması açısından çok önemlidir. L. Mete' ye göre birey ailede statüyü, yakın ilişkisel davranışları, rolleri, mahremiyeti, sabretmeyi, yardımlaşmayı, rekabeti, işbirliğini ve daha pek çok olumlu-olumsuz insani özellikleri duyguları ve davranışları görür ve öğrenir. Öğrenme şekli baskın olarak kuşkusuz gözlemleyerek öğrenmedir. Bir başka ifade ile model alarak öğrenmedir. Yetiştirilmekte olan bir bireye değerlerin kazandırılmasında birinci rolü aile oynamaktadır (Popüler Psikiyatri Dergisi Sayı: 84)

Olumlu düşünebilme becerisini taşıyan ailelerin çocuklarının da genellikle olumlu düşünme becerilerine sahip olduklarını bilmekteyiz (Yazgan, 2018). Aile üyelerinin günlük ilişkilerinde birbirlerine karşı gösterdiği veya göstermediği nezaket, özen, saygı, sabır yetişmekte olan birey için çok önemlidir. Bu bağlamda bir hastaya yardım etmek, üşüyen birine giyecek vermek, sıcak günlerde hayvanlar için açık alanlara su bırakmak gibi pek çok davranış ilk olarak ailede gözlemlenerek öğrenilir. Tüm bu öğrenimler ileriki yaşantıda bir davranış problemi yaşanmaması için koruyucu unsurlar olarak görülebilir. Ergenler davranışsal özerklik elde ettikleri bu dönemde sadece kendi başına karar verme isteğiyle değil, aynı zamanda bu kararları ebeveynlerinden bağımsız bir şekilde hayata geçirme arzusuyla da yanıp tutuşurlar. Bu hem gençler hem de ebeveynler açısından muazzam bir adımdır. Çünkü gençlere tecrübe edindirir, güven aşılar ve sorumluluk kazandırır (sonunda başarısız olsalar bile). Ayrıca onlara bir özgürlük hissi sağlar ve en kötü ihtimalle anne ve babalarının onlara inanıp desteklediği izlenimini yaratır (Villanueva, 2019).

Anne-baba arasındaki ilişkinin de çocuklara model teşkil ettiğini bilmekteyiz. Hele ergenlik döneminde anne-baba arasındaki ilişkideki gerilimler zorlanmalar, kopukluklar, anlayışsızlıklar, taciz edici istismar edici nitelikteki davranışlar,

ergenlerin zaten nasıl ve ne biçim olacağından kuşku duydukları geleceğe daha da olumsuz bakmalarını, kendilerini bekleyen gelecekte şüphe duymalarını kolaylaştırmaktadır. Çocukların kimileri hayata katılmayı reddedip hayattan uzak durmayı, daha çocuksu kalmayı tercih edebilir. O yüzden anne ve babaların sadece çocuklarıyla iyi geçinmekten öte kendilerinin aile içindeki yaşantılarının karıkoca ilişkisinin nasıl gittiğini de değerlendirmeleri çocuklarının ruh sağlığı ve psikolojik gelişimi açısından önem taşır. Öte yandan ergenlik eşittir bunalımdır şeklin bakmak oldukça sık görülen ancak doğru olmayan bir formülasyondur. Ergenlik döneminde diğer dönemlerdekinden daha fazla bunabilir insan. Bu bunalım yalnızca çocuk ve ergen için düşünülmemeli, anne- baba, diğer kardeşler ve herkes için bunaltıcı anlar söz konusu olabilir (Yazgan, 2018).

Ergenlik dönemindeki bir diğer nokta; gençlerin arzuları ve gereksinimleridir, gençlerin arzuları ve arayışları aile sisteminde bazı değişimlerin gerçekleşmesine neden olabilir, dengeler değişebilir. Ergenlik hayatın diğer dönemlerine oranla bireyin kimliğini, kendini, yaptıklarını daha fazla sorguladığı duygularını ve düşüncelerini en fazla ciddiye aldığı dönemdir. Ergen kendisi ve hayat üzerine felsefi sorgulamalar içine gömülmüş bir filozof gibidir (Halifeoğlu, 2018).

2.2 Boşanma Sonrası Ergenlerde Görülen Sorunlar

Şüphesiz bir çocuk fiziksel ve psikolojik gelişimini en güzel biçimde aile içinde tamamlamaktadır. Çocuk gerek anneye gerekse babanın ilgi, sevgi ve şefkatine muhtaçtır (Tarhan, 2010). Anne babası boşanmış birinden çocukluğunu anlatmasını isterseniz; çoğunlukla üzüntü, kafa karışıklığı, sahte umut ve hoşnutsuzluk temalı öyküler dinlersiniz. Peki ya ebeveynleri geçinmiyor olmalarına karşın çocuklar için evliliği sürdüren çiftlerdense neler anlatır? Bu durumda da yaşamındaki en önemli iki insanın her gün birbirini incitmesinin ve bunu izlemek zorunda kalmanın ne denli ıstırap verici olduğuna dair bir konuşma yapar (Gottman, 2018).

Kabul edilmelidir ki boşanma konusunda yükü çekenlerden biri de çocuklardır. Boşanma çocukların kendilerinin tercih etmediği, lakin mecburi şekilde kaçamayacakları sonuçlarına dayanmak durumunda kaldıkları bir durumdur. Eğer boşanan eşler gerektiği kadar sorumlu davranmaz ise; çocukta uyum sağlama zorlukları ve davranış sorunları söz konusu olabilir (Tarhan, 2010).

Küçük çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirilen gözlemsel araştırmalar ve laboratuvar çalışmalarında fark edilen şu ki, eşlerin yaşadığı belli türden çatışma ve sürtüşmeler çocukların hem duygusal hem de fiziksel sağlıkları üzerinde çok sert etkiler oluşturabilmektedir. Evlilikleri eleştiri, savunmacılık ve hor görü ile karakterize edilen ebeveynlerin yetiştirdiği çocuklar oyun arkadaşlarına anti sosyal davranışlar göstermeye ve saldırganlığa başvurmaya yatkın olabilir (Gottman, 2018).

Bir ocuğun dünyasından boşanma olgusuna bakarsak da; daha çok suçluluk duygusunun varlığından bahsedebiliriz. Çünkü çocuk yaşananları doğası gereği kendi üzerinden değerlendirmekte, ebeveynlerinin onun yüzünden anlaşamadıklarını ve boşandıklarını sanmaktadır. Bu bağlamda gerek anne gerekse babanın yaklaşımı ciddi önem arz etmektedir. Ebeveynler yaşadıkları problemleri çocuğa yansıtılmaktan da özenle sakınmalıdır (Tarhan, 2010).

ocuk bir duygusal belleğe sahip olduğundan yaşadığı onlarca şeyin kaydını yapar. Çocuğun yaşı küçükse bile etrafındaki sorunları takip eder ve hisseder. Çocukluk ağı ile ergenliği kıyaslamak gerekirse çocukların birçok duygusunu açık davranışlarla ve hemen gösterdiğini söylemek mümkündür. Ancak yaş ilerledikçe duyguların maskelenmesi olasıdır. Duygulardaki dengeler bozulabilir. Bunun yanında bir de ebeveynlerin kavga ettiğini gören çocuğun duygusal huzursuzluk yaşadığı yadsınamaz bir gerçektir (Gottman, 2018).

Pek çok toplumbilimci bu konuda yaptıkları araştırmalarda benzer sonuçları elde etmişlerdir. Ortaya konulan şu ki; çatışan ebeveynlerce yetiştirilen çocuğun davranış sorunları yaşaması olasıdır. Bunları bir arada ele aldığımızda görüyoruz ki; yaşanan sorunlar çocuğu evlilik içi çatışmalar ve boşanma pek çok ciddi sorunla karşılaşacağı bir yola yöneltebilir. Bu sorunlar henüz erken çocukluk döneminde başlıyor; kişilerarası ilişki becerilerinin zayıf olması ve saldırgan davranışlara eğilim, çocuğun akranları tarafından reddedilmesine yol açıyor. Sorunlu ailelerden gelen pek çok ocuk ergenlik döneminin tuzaklarına da hemen yakalanıyor. Notları düşüyor, zamanından önce cinsel deneyimler yaşıyor, madde kullanıyor, hatta ocuk suçları işliyor (Gottman, 2018).

Ailenin dağılması yaşandığı dönem itibariyle de farklı sonuçlara sebep olmaktadır, örneğin boşanmanın bebeklik çağında gerçekleşmesinde ocuk üzerinde ciddi bir yıkımın varlığından bahsedebiliriz. Aileyle beraber büyümek her çocuğun sahip olması gereken bir haktır. Birçok sebepten dolayı bu hakkını alamayan ocuk gerek

bedensel gerekse ruhsal anlamda etkilenir. Anneden ayrı kalmak veya babadan bazı çocuklarda ise iki ebeveyninden de ayrı büyümek zorunda kalan çocuklarla ilgili birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Burada vurgulanan çocuklar gayet iyi şekilde bakılsalar ve beslenseler bile yaşlıları ile kıyaslandığında zihinsel açıdan ya da ve bedensel daha geriden gelebilmektedir, bir diğer nokta ise dış dünyadan uzaklaşma, bakıcılarıyla duygusal ilişki içinde bulunmamak istemeleri ve sevgi bağı kuramadıkları görülmektedir. Bu konuda sıklıkla ele alınan suçlu çocuklardır. Suçlu çocuklarla ilgili gerçekleştirilen çalışmalar ele alındığında onların sıklıkla parçalanmış ailelerden geldikleri sonucuna erişilmiştir (Tarhan, 2010).

Boşanmadan sonra dikkat edilmesi gereken noktalar ise şöyledir:

Boşanma kavramı aile birliğinin yıkılması ve yerine yeni bir düzen kurulması manasına gelen güçlükler yaşanan bir süreç şeklinde tanımlanır. Ailede bir çocuk var ise bir travma olma ihtimali de bulunmaktadır. Bundan ötürü sürecin mümkün olduğunca az sıkıntı ile geçmesi için üzerinde durulan bazı unsurlar vardır;

Boşanan eşler birçok olumsuz durum ve anı yaşamış olabilirler, ancak anne ve babalar aralarında yaşanmış olumsuz durumlara rağmen arkadaş olma gayreti içinde olmalıdırlar. Gerçek şu ki; hayatı süresince çocuğun karşısına çıkacak pek çok problem olabilir. Ebeveynlerin bazen yaşanan problemlerde birbirlerinin fikirlerini almaları ve çözüm oluşturmaları, kararlarında fikir birliği içinde olmaları gerekir. Boşanmanın akabinde annelerin de babaların da sahip oldukları sorumlulukları artarak devam edebilir. Anneler özellikle ayrılmadan önce çalışmıyorsa boşanma ile ekonomik güçlükler yaşayıp iş yaşamının içinde yer alabilir (Tarhan, 2010).

Çocuğun psikososyal gereksinimlerinin de giderilmesi kişilik gelişimi açısından da önem taşımaktadır (Tarhan, 2010).

Her ne kadar kadınlar kadınların çok büyük bir bölümü anneliğe iyi niyetlerle yaklaşırsa da bir annenin kontrolü dışındaki durumlar, kaçınılmaz şekilde çocuğundan erken ayrılmasına yol açabilir. Bu ayrılıkların bir bölümü doğası gereği fizikseldir. Doğum sırasında yaşanan komplikasyonlar, hastaneye yatırılma ve hastalık, iş ya da evin dışında yapılan uzun seyahatler gibi uzun süreli ayrı kalınan dönemler, bağın gelişimini tehdit eder. Duygusal olarak kopan bağlar da benzer şekilde işleyebilir. Anne fiziksel olarak mevcut olduğunda fakat ilgisi seyrekse çocuk güvensiz hissedebilir. Çocuklar olarak annemizin fiziksel varlığına olduğu kadar onun

duygusal ve enerji dolu varlığına da ihtiyaç duyarız. Annemiz travmatik bir olay yaşadığında sağlık sorunları, hamilelik, çocuk, eş, ev kaybı gibi ilgisi bizden uzaklaşabilir. Bunun karşılığında biz de anneyi kaybetmenin travmasını yaşarız (Wolynn, 2019).

Ayrılığın Çekirdek Belirtileri

- Bırakılacağım
- Terk edileceğim
- Reddedileceğim
- Tamamen yalnız kalacağım
- Kimsem olmayacak
- Çaresiz kalacağım
- Kontrolü kaybedeceğim
- Hiçbir değerim yok
- Beni istemiyorlar
- Yeterli değilim
- Çok fazla geliyorum
- Beni bırakacaklar
- Beni üzecekler
- Bana ihanet edecekler
- Yok olacağım
- Mahvolacağım
- Var olmayacağım
- Bu durum umutsuz.

Erken ayrılığı karakterize eden önemli özelliklerden biri annemizin bizi güçlü bir şekilde reddetmesidir ve bu ihtiyaçlarımıza yeteri kadar karşılık gelmediğinden ötürü hissettiğimiz suçluluk duygusudur. Ancak her zaman durum böyle değildir. Annemiz için büyük bir sevgi hissedebilir ancak aradaki bağ hiçbir zaman tam anlamıyla

gelişmediği için annemizin zayıf ve kırılgan olduğunu düşünebilir, ona bakmamız gerektiğini duyumsayabiliriz. Bilmeden annemize kendimizin umutsuzca ihtiyaç duyduğu şeyleri sağlayabiliriz.

Bozulan bağı olan insanlarda çekirdek tanımlayıcılar şunlardır:

- Annem soğuk ve mesafeliydi. Beni sahiplenmekte zorlanırdı. Ona karşı güven duymuyorum
- Annem benimle ilgilenmeyecek kadar meşguldü. Benim için hiç zaman ayırmadı.
- Annemle ben gerçekten çok yakınız. Gözettiğim küçük kardeşim gibi.
- Annem zayıf ve kırılgandı. Ben ondan çok daha güçlüydüm.
- Asla anneme yük olmak istemiyorum.
- Annem çok mesafeliydi, duygusal olarak yanımda değildi ve eleştirirdi.
- Her zaman beni itip uzaklaştırırdı.
- Annem tamamen ben merkezlidir. Her şey onunla ilgilidir. Bana hiç sevgi göstermedi (Wolynn, 2019).

Duygusal İhmalin Etkileri

- Değersizlik hissini taşıması ve özsaygının azalması
- Yalnızlık ve bir yere ait olmama hissi.
- Duyguları nasıl işlemekten geçireceğini bilememek.
- Derin bir yoksunluk hissi.
- Mücadele hissi.
- Depresyon
- Bağımlılık yaratan davranışlar.
- Güçsüz kılınmış gibi hissetmek.
- Emniyette hissetmemek.
- Mükemmeliyetçilik ve öz eleştiri
- Özgün sesini bulmakta ve tutkularının peşinden gitmekte zorlanma.

- Yüksek endişe seviyeleri.
- Derine işlemiş kaçınma hissi.
- Bedene yabancılaşma
- Sağlığın giderek bozulması.
- Güvenmekte zorluk çekme
- İlişkilerde kullanılmak ve mutsuz olmak.
- İçsel tavanlar
- Kendine zarar verme
- Çökmüş bir benlik
- Sık sık tekrarlayan disosiyasyon (Cori, 2019).

2.2.1 Ergenlik Dönemi Davranış Sorunları

Duygusal ve davranışsal bozukluk ile ilişkilendiren bozuklukların çoğu iki tür altında sıralanabilir. Gözle görülebilen davranışlar dışsallaştırılmıştır. Gözlenmesi zor olanlar ise; içselleştirilmiş olanlardır. Duygusal ve davranış bozukluklarının dışsallaştırılmış olanlarına bakıldığında; antisosyal yani dürtüsel, agresif, bozucu, yıkıcı ve toplumun yasalarını, kurallarını ya da normlarını ihlal eden gibi konuları görmekteyiz. İçsel denildiğinde ise; depresyon, posttravmatik stres bozukluğu gibi tanılar yer alır (Vance L.Austin- Daniel T.Sciarra 2017). Ergenlikte davranışlar incelenirken, psikologlar bir kategorize etme eğilimindedir. Dolayısı ile ergenlikte sorunlar içselleştirme ve dışsallaştırma bozuklukları olarak iki kategoriye ayrılabilir. İçselleştirme bozuklukları, sorunlar veya ciddi sıkıntılar içe yöneltilip de gençler duygusal ve bilişsel stres yaşadığında ortaya çıkmaktadır. İçselleştirme bozukluklarına örnek olarak, ergen depresyonu, anksiyete ve yeme bozuklukları örnek verilebilir. Öte yandan dışsallaştırma bozuklukları, gençlerin sorunlarını dışarıya yöneltilmesi halinde ortaya çıkmaktadır ve genel olarak davranış problemleri olarak tezahür eder. Buna örnek olarak da madde kullanımı, okulda uyumsuzluk ve kanuna aykırı davranışlar verilebilir (Villanueva, 2019).

DSM-5 de bahsedilen 15 davranış, toplamda birçok kategoriye kapsamaktadır: (1) agresyon, (2) yıkıcılık, (3) yalan söyleme ve hırsızlık, (4) kuralları bozma. 15

semptomun sadece 4 tanesi bu tanımın verilmesinde yeterlidir. Farklı kategorilerden olmasına gerek yoktur. Bu kriterlerle değerlendirildiğinde erkeklerin %6-16'sı DB tanısı almaktadır, kızlarda ise bu yüzde erkeklerin yarısı kadardır. Atfedilen nedenler çevre (büyük aileler, ihmal, istismar) ve genetikdir (madde kullanımı, DB, DEHB, psikoz)

Davranım Bozukluğunun Temel Özellikleri

Bu insanlar kurallara uymamak için farklı yollar deneyip kuralları sürekli ihlal ederler ve diğer kişilerin haklarına saygı göstermezler. Göze batacak bir biçimde yaşlılarına karşı, bazen de büyüklerine karşı agresyon gösterirler. Zorbalık, kavga çıkarma, tehlikeli silahlar kullanma, insanlara ve hayvanlara işkence etme hatta cinsel istismarda bulunma. Kasıtlı olarak yangın çıkarırlar veya etraflarındaki eşyalara zarar verirler. Haneye tecavüz, yalan söyleme ve hırsızlık repertuarları arasındadır. Dersleri asma ve sürekli dersten kaçma istekleri, geceleri evde olmalarını isteyen ebeveynlerinin bu isteklerini reddetmeleri, yalanlarını daha da artırmaktadır (Morrison 2017).

Çocuklukta başlayan tür: 10 yaşından önce davranım ile ilgili en az bir problem görülmektedir.

Ergenlikte başlayan tür: 10 yaşından önce davranım ile ilgili bir problem görülmez.

Başlangıcı belirlenmemiş tür: Yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Ağır olmayan: Tanıyı karşılayacak ölçüde yeterli semptom bulunmaktadır. Fakat fazla değildir ve başkalarına zarar verme davranışları da minimumdur.

Orta derecede: Semptomlar ve başkalarına zarar verme davranışları orta seviyededir.

Ağır. Semptomlar ve başkalarına zarar verme davranışları yüksek boyuttadır (James Morrison 2017).

Ne kadar çabalarsak çabalayalım kimse mükemmel değildir. Mükemmel anne baba, mükemmel çocuk yoktur. Hepimiz hayatımızın bir döneminde sorunlar yaşarız. Her yaşa özgü sorunlar vardır. Ergenlik yılları da istisna değildir.

Gerçek sorunlar olarak şunlar görülebilir:

Sapkın davranışlar (hayvanlara işkence etme, onları öldürme)

Antisosyal davranışlar (nefret suçları ırkçı saldırılar)

Okuldan uzaklaştırma almaya sebep davranışlar (kavga okul malına zarar, okula yasaklanmış madde getirme)

Okuldan kaçma alışkanlığı

Uyuşturucu veya alkol bağımlılığı

Suçta karışma, hırsızlık, kundakçılık uyuşturucu satışı, fuhuş)

Dışsallaştırma sorunları (agresyon)

İçselleştirme sorunları (depresyon, anksiyete, yeme bozuklukları, intihar düşüncesi, intihara teşebbüs)

Çetelere ve tarikatlara katılma

Yasadışı silah bulundurma

Riskli davranışlar (korunmasız cinsel ilişki, alkollüken araba kullanma)

Evden kaçma

ABD Çocuk Savunma Fonu'nun 2005 yılında yaptığı araştırmaya göre:

Devlet okullarında her saniye bir çocuk okuldan uzaklaştırma alıyor.

Her dokuz saniyede bir lise öğrencisinin kaydı siliniyor.

Her yirmi saniyede bir çocuk tutuklanıyor.

Her sekiz dakikada bir çocuk uyuşturucu kullanmaktan tutuklanıyor.

Her sekiz dakikada bir çocuk şiddet suçundan tutuklanıyor.

Her üç saatte bir çocuk veya ergen ateşli silahla öldürülüyor.

Her beş saatte bir çocuk veya erge intihar ediyor (Lerner, 2016).

Çatışmalı evlerde büyüyen çocukların neden daha fazla davranış sorunu gösterdiğine ve akran ilişkilerinde neden daha büyük zorluklar yaşadığına dair birtakım kuramlar var. Bazıları diyor ki eşleri ile sürtüşme yaşayan kişiler, çocuklarına daha az zaman ve enerji ayırabiliyor. Boşanma ve boşanmaya neden olan geçimsizlik eşlerin gücünü tüketiyor, dikkatini dağıtıyor ve depresyona girmelerine neden oluyor bu da etkili ebeveynlik etmelerini engelliyor. Çocukların velayetini almış anneler, değişken ruh halleri içinde olurlar, iletişim kurmaz, destek vermezler, çocukları cezalandırma eğilimi sık görülür. Sorunlar zaman içinde ortadan kaybolmaz da çocuğun

davranışını izlemekte ve yönlendirmekte çekilen günlük boşanmış anneler için süreğen bir sorun teşkil eder (Gottman, 2018).

Dikkat edilmesi gereken hususlardan biri; risk faktörleridir. Eğer risk etmenleri sayıca çok ise bir davranış sorununun yaşanma ihtimali de bir o kadar artmaktadır. Burada en çok vurgulanan konu psikososyal etmenlerin gücüdür. Bireyde davranı sorunlarının görülmesinde yaşlılarının etkisi, ebeveynlerinin etkisi, sosyo ekonomik belirleyicilerin önemi büyüktür (Burke, 2002).

Aile ortamı oldukça önemlidir. Bu ortam ergenin bir an önce kurtulmak istediği bir yer olmamalıdır. Eğer böyle bir yer ise bu ortam demek ki çatışma doludur. Aile eğer çatışma içinde değil ise, olumlu bir düşünme becerisine sahip ise bu durum ergenin de olumlu düşüncelere sahip olmasını sağlamaktadır. Bunun olabilmesi için de duyguları tanımak ve onları doğru şekilde ifade edebilmek çok önemlidir (Yazgan, 2018). Çocukların büyük bir bölümü bu gelişimsel dönüşümün yaşandığı süreçte duygusal ve davranışsal kararsızlıklar taşıyabilir. Ergen tehlikeli davranışların içine girebilir, yaşı tutmadığı halde sigara ve alkol kullanmak gibi. Sınırları aşmak isteyebilir (Austin, 2018).

Günümüzde ergenlik pek çok ruhsal sorunla iç içe geçmiş gibidir. Öte yandan psikiyatrik bozuklukların da başladığı bir süreç olarak görülmektedir. Çocukluk döneminde başlayan sorunlar o durumun niteliğine bağlı olarak ergenlikte hafifleyebilir, devamlılık da gösterebilir. Bunu yanında çocuklukta olan problemler bu süreç içinde son da bulabilir (Yazgan, 2018).

2.2.1.1 Ergenlikte Madde Kullanımı

Ergenlerin madde kullanımına dair yapılan araştırmalarda elde edilen veriler madde kullanan ergenlerin yüksek oranda psikiyatrik bozuklukları olduğunu göstermiştir. Belki psikolojik özellikleri risk taşıyan ergenlerin kimler olduğunu düşünerek devam edebiliriz. Örneğin, dikkat eksikliği ya da hiperaktivitesi olan çocukların ya da depresyon geçirmiş çocukların eğer ergenlik gençlik yıllarında tedavisiz veya psikolojik desteksiz kalırlarsa madde ya da alkolü kötüye kullanma, bağımlı olma riskleri çok daha yüksek. Eğer çocukların aile bağları yeterince güçlü değilse çocuk da kendini önemli bulmayacak ve değerli hissetmeyecektir (Yazgan, 2018).

Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında ergenlerin büyük bir bölümünün alkol, tütün ve marihuanayı denemiş olduğunu yönündedir. Buna göre lise son sınıf

öğrencilerinin % 70 içki, & 46 sı marihuana ve % 40 ı da tütün içmiştir. Bu noktada gençlerle ebeveynler arasında uyuşturucu ve içki ile ilgili konuşmaların gecikmesizin yapılması kritik önem taşıyor. Ayrıca küçük yaştaki ergenlerde uyuşturucu ve alkol kullanımının beyin fonksiyonları üzerinde uzun vadeli etkileri yetişkinliğe oranla çok daha ciddidir.

Madde kullanımı için koruma faktörleri

Pozitif akıl sağlığı

Okulda faal olmak

Derslerde başarılı olmak

Aile içinde yakın ve destekleyici ilişkiler

Dini faaliyetler (Villanueva, 2019).

2.2.1.2 Ergenlikte Cinsel İlişki

Eğer bir ergen cinsel anlamda pasif değilse yani bir cinsel yaşamı başlamış ise, cinsel yoldan bulaşabilecek hastalıklara yakalanma ihtimali yüksektir. Bu yönde yapılan araştırmalar her yıl 3 milyondan daha çok gencin yakalandığını bildirmektedir. Bu hastalıklara örnek vermek gerekirse; AIDS ve genital siğil en yaygın olanlarıdır. Burada bir diğer önemli husus madde kullanımının varlığıdır. Çünkü eğer ergenlik sürecindeki genç madde de alıyorsa korunmasız cinsel ilişki yaşama ihtimali de yükselmektedir. Bu konuda lise öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada girmiş oldukları cinsel ilişki esnasında yüzde 25'inin madde ve alkol kullandıkları tespit edilmiştir. Bu konuda gerçekleştirilen araştırmalarda orta ergen dönemine dikkat çekilerek, Amerika'da 750.000 civarında genç kadının her yıl hamile kaldıkları belirtilmiştir. Hamilelik sürecini yaşayan bu orta ergen kişilerin de yüksek oranda evli olmadıkları dikkat çekmiştir.

Bu bağlamda cinsel eğitim çok önemlidir. Zaten ergenler cinsellik hakkında öğrenebilecekleri her şeyi öğrenmeye isteklidirler. Cinselliği ciddi bir biçimde tartışma fırsatı yaratıldığında ergenler özgür ve makul bir biçimde konuşurlar. Standartları ve anlamı ararlar. Cinselliklerini kabul etmek ve bunu kendi total kişilikleriyle bütünleştirmek isterler (Vance L. Austin, Daniel T. Sciarra, 2017).

Öte yandan cinselliğe dair eğitimin önemli bir koşulu da ; orta dönemdeki ergenlerin hem kendine hem de yaşamındaki kişiye değer vermesi, önemsemesi ve kendisinin

de önemsenmesi gibi ihtiyaçlarının karşılanabilir olmasıdır. İnsanlar tarafından seilmek ve aynı zamanda sevebilmek duygusunun gelişebilmesinde sorun yaşayan çocuklar ergenlik dönemine geçiş yaptıklarında cinsel yaşama dair tecrübelerini çabucak yaşamaktadırlar ve bu yüzden de hamilelikle karşı karşıya kalmak gibi bir duruma açık olmaktadır (Geçtan, 2018).

2.2.1.3 Ergenlikte Yeme Bozuklukları

Birçok çalışmada 200 ergenden birinde Anoreksia Nervoza görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Sıklıkla 13-14 yaşlarında başlar bu dönemde kilo verme arzusunu ergen güçlü şekilde hisseder, sağlıklı beslenmek konusuna gerektiğinden fazla önem verebilir, ya da spor dans gibi bazı aktivitelerde performansını arttırmak için diyetle başlar tüm bunlar neticesinde bu bozukluğun gelişimi mümkün olabilir. Öte yandan Bulimia Nervoza 18 yaş civarında başlar. Burada ise kişi kilosundan memnun olmayarak bunu takıntıya dönüştürebilir. Ergenlik süreci zaten içinde de bir güvensizlik duygusunu getirebilir. Diğer faktör ise; ergenin aile işlevsizliği konusu dolaylı olarak etkili olabilmektedir. Yeme bozukluğu yaşayan ergenlerin düzensiz, kontrollü, kaotik, eleştirel, çatışmalı ailelerden geldikleri yapılan araştırmalar sonucunda bulunmuştur (Vance L. Austin, Daniel T. Sciarra, 2017). Bulimiya'nın başlangıcı genellikle geç ergenlik, genç yetişkinlik dönemi olarak görülür. 18-35 yaş arasındaki kadınların yaklaşık %3' ü BN semptomlarına sahiptir (Laessle, 1994). Aşırı yemek yemeye ek olarak madde kullanımı, çalma davranışı gibi davranış sorunları yaşayabilmektedirler.

İlgili alanyazında bu bozukluğun gelişimsel seyri açısından kişilik örüntüleri de olası sebepler arasında ele alınmıştır. Özellikle AN de vakalarda mükemmeliyetçilik, özgüven düşüklüğü, duygusal manada bir tutukluk, boyun eğicilik ve takıntılar görülebilmektedir (Berghold ve Lord, 2002; Solberg ve Strober, 1994). Başka çalışmalarda ise vakaların yüksek düzeyde bir kaçınma eğilimi olduğu vurgulanmıştır. Kişiler yaşam sorunlarıyla baş edememekte ve ödül bağımlılığı özellikleri gösterebilmektedir (Cloninger, 1986). Depresyon konusunda olduğu gibi yeme bozuklukları sorununun kalıcılaşmasında genetik ve çevre faktörü önemli bir yer tutmaktadır. Dr. Kaye bu konuda yaptığı araştırmasında genlerin mükemmeliyetçilik ya da zayıflık saplantısı gibi davranışsal yatkınlıklar yarattığını vurgulamıştır. Çevre de bu yatkınlığın artmasına neden olmaktadır (Villanueva, 2019).

Erken gelişimsel örüntülerin de yeme bozukluklarının gelişiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Ergenlik dönemi özellikle bireyin dış görünüşüyle ilgili büyük bir güvensizlik dönemi olabilmektedir. Yapılan araştırmalar çocukların %45' inin ince olma isteğini dile getirdiğini, %37' sinin ise kilo kaybetme stratejilerine başvurduklarını göstermektedir (Austin ve Sciarra, 2017).

2.2.1.4 Ergenlikte Depresyon

Depresyon ergenler arasında en yaygın görülen rahatsızlıktır ve genç kızlarda buluğa erdikten sonra ergen delikanlılara göre daha fazla rastlanmaktadır. Bunun sebeplerinden biri de akran baskısı, toplumsal baskı, beklentilerinin daha yüksek olmasıdır. Ne yazık ki kızların yaklaşık yüzde 20'si, erkeklerin yüzde 10'u kendini öldürmeye kalkmakta. Depresyon söz konusu olduğunda en çok genetik yatkınlık akla geliyor bir diğer faktör stres çocuğun yaşamındaki stres etkeni, uzmanların çoğu hem biyolojik hem de çevresel etmenleri ciddiye almaktadır. Öte yandan travma, istismar, başka ruhsal rahatsızlıkları anksiyete, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi tedavi edilmemiş pek çok neden de risk faktörleri arasındadır (Villanueva, 2019). Çocukluk dönemi ile kıyaslırsak görülme sıklığında artış olduğunu söylemek de mümkündür. Ergenlikte 10 çocuktan 9 u depresyon yaşamaktadır (Yazgan, 2018).

Ergenlik dönemi ile ilgili en önemli noktalardan biri şüphesiz intihar oranlarıdır. İntihar teşebbüsünde bulunan ergenlerin tamamı depresyonda olmasa bile büyük bir kısmının depresyonda olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada intiharla ilgili uyarı işaretlerini iyi anlamak gerekmektedir. Okul başarısında düşüşlerin görülmesi, yeme alışkanlıklarında değişimleri, uyku sorunları, madde kullanımlarının görülmesi, ölüm temasıyla aşırı biçimde meşgul olma, ani şekilde artan azalan beraberlikler bu noktada önemli görülen konular arasında yer almaktadır (Austin, 2017).

Sonuç olarak yıkıcı davranış sergileyen, DEHB ve tavır bozukluğu ile beraber gözlenen duygusal veya davranışsal bozukluğa sahip kişilerin belirli yıkıcı davranışları göstermesiyle ilgili ciddi bir risk altında oldukları yönünde anlamlı kanıtlar bulmak mümkündür. Bunların içinde en sık olanları madde kullanımı, riskli cinsel davranış, çetelerin içinde yer almak sayılabilir (Austin, 2017).

2.3 Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu

Anne babaya yabancılaşma durumu 1985’ de ilk kez ifade edilmiştir ve o dönemde bu durum sendrom şeklinde tanımlanmıştır bu tanımlamayı yapan ise Richard Gardner olmuştur (Dunne ve Hedrick, 1994). Gardner yaptığı tanımında, ebeveyne yabancılaşma sendromunun ilk olarak velayet konusunda yaşanan anlaşmazlık ile oluştuğu, daha çok çocuğun ebeveynlerinden birinin kötülenmesi ile geliştiğini ifade etmiştir. bu durum çocuğun beyninin yıkanması ile tanımlanmıştır (Gardner, 2001). Yaşanan bu durumlar çocuğun söz konusu ebeveyne karşı yabancılaşmasını meydana getirmektedir. O ebeveyne karşı algısı da bu süreçte zarar görür (Piquet, 2011). Faller’ da 1998’ de bu durumu sendrom olarak ifade edenlerden olmuştur. Bir ebeveyne yaklaşıp diğerine karşı uzak olmaya vurgu yapmıştır. Gardner (2001, 2002a), anne babaya yabancılaşma konusu ile ilgili bazı belirtilerin varlığına dikkat çekmiştir:

- Karalama kampanyası: Söz konusu bu duruma; anneye ve babaya karşı çocuk tarafından gerçekleştirilen bir çeşit “karalama kampanyası” denilebilir. Çocuk anne veya babaya karşı yabancılaşarak onlardan uzaklaşır ve hatta onlarla yan yana olduğu vakitlerde dahi “Babaya/Anneye söyleyin, onunla/onlarla konuşmak istemiyorum” şeklinde dolaylı yoldan onlarla konuşur. Anne veya babanın yanında bulunan kendine ait oyuncaklarına dahi dokunmalarını istemez.
- Bahane üretme: Çocuk yabancılaşarak reddetme eğilimi içerisinde olduğu anne veya babasına karşı birtakım bahaneler üretir.
- İkircikli düşünce eksikliği: Anne ve babasına karşı reddetme tutumu takınan çocuk, onlarda herhangi “iyi bir şey” fark edemez durumda olur, tıpkı anne veya babasını seven bir çocuğun onlarda herhangi “kötü bir şey” görememesi durumu gibidir. Anne veya babasına karşı yabancılaşan çocuğa onlarla birlikte yapmış oldukları iyi şeylerin listesi hazırlatıldığında çocuk hazırladıkları bu listeyi ailesinin kendisine zorla yaptırdıklarını, hatırlamadığını hatta yazılanları abarttıklarını ima ederek reddetme eğilimi içerisine girmektedir.
- “Serbest-düşünür” olgusu: Anne veya babasına karşı çocuğunu yabancılaştıran ebeveyn, çocuğun kendisinin anne veya baba ile görüşmek

istemediğini, hatta yaşanan bu durumun çocuğa ait bir istek olduğunu belirtirler. Çoğu zaman çocuk, onu yabancılaştıran anne ya da babayla aynı cümleleri kullanır.

- Anne-baba çatışmasının sonucunda çocuğun yabancılaşmasında rol alan içgüdüsel destek: Çocuğu yabancılaştıran anne veya baba, kendisinin herhangi bir yanlışının olmadığını, hatta ya kendisinin güçlü ya da korunmaya ihtiyacı olan biri olduğunu inancını oluşturur.
- Yabancılaşılan anne ya da babanın bir istismar ve/veya yaptığı bir kötü davranış hakkında suçluluğunun olmaması: Çocuğun yabancılaştırıldığı anne veya babasına karşı suçlu olabilme durumu neredeyse yok gibidir. Yabancılaşılan anne veya babanın aldığı hediyeler, gösterdiği ilgi ve yaptığı iyilikler için şükran duygusuna sahip değildir.
- Başkasından alınan senaryoların varlığı: Çocuk yabancılaştırılan anne veya baba tarafından yönlendirilmiştir. Çocuğun söyledikleri, onu yabancılaştıran anne veya babaya ait cümlelerdir.
- Düşmanlık duygusunun giderek yabancılaşma yaşanan ebeveynin yakın çevresine karşı da oluşması: Çocuk, anne veya babasının ailesine karşı da yabancılaştığı anne ya da babaya karşı duyduğu nefreti gayet net bir şekilde göstermektedir (Cartwright, 1993).

Çocuk yabancılaşma yaşamadan nasıl bir bağlılık gerçekleştirebilir? Bağlılık ya da bağlantı kurma özelliği kendi sınırlarımızın dışına uzanır ve bize diğerlerinin önemini hatırlatır. İnsanların doğalarında sosyal yaratıklar olduğu düşüncesine dayanır. Genç bir insan başkalarıyla (aile üyeleri, arkadaşlar, öğretmenler, koçlar, toplumdaki diğer insanlar) pozitif bağlantılar kurduğunda kendi iyiliği için bir şeyler yapmış olur, karşılığında da onların iyi olması için katkıda bulunur. Yani bağlılık çift yönlü bir yol gibidir. Anne babaların bağlılık konusunda çocuklarını destekleyebilecekleri böylece çocuklarının hem kendileriyle hem birbirleriyle aileleri, hayatlarındaki diğer yetişkinlerle bağlantılı olduklarını hissetmelerini sağlayacak birçok yol vardır. Bunlar şunlar olabilir:

Gençlerle konuşurken zamanlama ve kişisel alan konusuna dikkat etmek.

Çocuğun aile dışındaki insanlarla bağlantı kurma çabalarını desteklemek.

Faydalı tüm bağlantıları desteklemek

Aile ritüelleri oluşturup bunları sürdürmek

Çocuğun özel hayatına saygı duymak (Lerner, 2016).

İyi bir ebeveyn olmak insanın başarabileceği en güç fakat en tatminkâr şeylerden biridir. Çocuklarımızın büyüme sürecinde tatlı minik yavrularımızın serpilip gelişerek ergen birer duygu yumağına dönüşmesini izlerken hiç şüphesiz ki kendimizden geçiyoruz. Ayrıca çocuğumuzun yetişkinliğe geçişi sırasında neyin normal neyin olmadığını anlamaya çalışırken bir sürü soruya cevap aramaya, başka ebeveynlerin bu çalkantılı dönemle nasıl baş ettiklerini izlemeye ve herhangi bir konuda doğru yaptığımız bir şey olup olmadığını anlamamıza yardım edecek kaynaklara ulaşmaya başlıyoruz. Bir dolu ebeveynin genç bir insanı yetiştirme işiyle karşı karşıya kaldığında kendisini kaybolmuş, hazırlıksız yakalanmış ve arafta kalmış hissettiği kesindir (Villanueva, 2019).

Ergenlik kimi zaman hızlıca geçirtilmesi gereken kurtulma arzusu hissettiren bir süreç gibi görülebilir. Ancak burada bu sürecin bir yetişkin olma yolunda pek çok görevin ve yeterlilik gelişiminin içinde olduğu bir dönem olduğunu unutmamalıyız. Bu dönemin bu kadar hızlı geçmesin arzu etmek, beraberinde getirme ihtimali olduğu sorunlardan kaynaklanıyor. Bunların en başında gelen cinselliktir, bir diğeri ise madde bağımlılığıdır. Ergen böyle sorunlar yaşadığında, aile bir an önce bu dönemin bitmesini istiyor çünkü bu dönem bittiğinde yaşanan sorunlarında son bulacağına inanıyor. Ergenlikte hafifiyle ciddiyle psikolojik sorun yaşama oranı kabaca yüzde 15 civarındadır (Yazgan, 2018).

Dahası uzun süreli arkadaşlıklar kuramama da psikiyatrik sorunlar yaşama riskini arttırmaktadır. Pek çok toplum bilimci çatışan ebeveynlerce yetiştirilen çocuğun davranış sorunlarına dair veriler toplamıştır. Bunlar ele alındığında görülüyor ki, evlilik içi çatışma, boşanma, akran reddi pek çok ciddi sorunla karşılaşacağı bir yola ergeni yöneltmektedir. Kendi sorunlarına dalmış olan ebeveynler çocuğa yeterince zaman ayıramayınca ve ilgi göstermeyince çocuk da kimse farkına varmadan aykırı gruplara meyil etmeye başlıyor. Sorunlu ailelerden gelen çocuklar ergenlik döneminin tuzaklarına da hemen yakalanıyor; notları düşüyor, zamanından önce cinsel deneyimler yaşıyor, madde kullanıyor, hatta çocuk suçları işliyor. Dahası yüksek oranda çatışma içeren evlilik ve boşanmaların çocukların kaygı ve depresyon

deneyimleme ayrıca içe kapanma riskini arttırdığına yönelik bir takım kanıtlar da bulunmaktadır. Örneğın Virginia Üniversitesinden E. Mavis H. Araştırmasında klinik akıl sağılığı sorunları boşanmış ebeveynlerin çocuklarında genel nüfusa kıyasla üç kat daha fazla görölmektedir. Özellikle ebeveynlerin ayrılması ayrılmayı izleyen iki yılda ebeveyn- ocuk ilişkisinin ciddi şekilde aksadığı bir dönem teşkil etmektedir (Gottman, 2018).

Psikolojik anlamda sağılıklı bir birey olmak konusunda önemli noktalardan biri; duygusal gereksinimlerin karşılanması ile ilgilidir. Bunun gerçekleşebilmesi içinde dört önemli unsur vardır. Bunlardan birincisi güven ihtiyacının karşılanabilmesidir. İkinci unsur ise; sevmeye ve sevilmedir. Üçüncü unsur herkesin ihtiyaç duyduğu anlaşılmasıdır. Dördüncü unsur ise; hayata katılmaktır. Eğer bu dört unsur yeterli oranda karşılanır ise, sağılıklı bir psikolojik gelişim gerçekleşebilir. Kişi diğerleriyle karşılıklı bir paylaşım ve uyum gösterebilir (Baltaş & Baltaş, 1987). Bu unsurlar eksik olduğu zaman ilişkiler var olsa bile onların içerisinde doyum yetersiz olacaktır. Yaşadıkları yalnızlık, üzüntü, kişisel ilişkilerindeki anksiyete ilişkisi başlatabilmeyi ya da derinleştirmeyi engelleyen reddedilme korkusu tarafından güçlendirilmektedir (Beck, 2013).

İyi bir ebeveyn olmak, bir insanın başarabileceğı oldukça zor olan ama bir o kadar da tatminkar olan bir durum olarak görölmektedir. Burada hele de bir ergenin anne babası olmak söz konusu olduğunda durum göz korkutucu bir hal gelebilmektedir. Birçok anne baba genci yetiştirme söz konusu olduğunda kendisini kaybolmuş hissedebilir, hazırlıksız olabilir, ergenin zihnindeki onlarca soruyu düşündüğümüzde anne ve babaların bu soruları doğru yanıtlaması güçleşebilir. Sonuç olarak fiziksel anlamda bir insanı vücuda getirmek kolayken, onu vicdanlı, şefkatli, iyi yürekli, sorumluluk sahibi olan bir şekilde yetiştirmek kolay olmayabilir (Villanueva, 2019).

Ebeveynler boşanma kararı aldıklarında bu durum çocuklar üzerinde hem kısa süreli hem de uzun süreli etkilere sahip olabilmektedir. ocuk birçok tepki geliştirebilir. Bunlar içinde sıklıkla, korku ve öfke duygularının görölmeye, uyku sorunları, okul başarısında düşüklükler gösterilebilir. Bu süreçte anne ve babası gibi kendisi de bir değışim sürecine giren ocuk duygusal anlamda bir hazırlıksızlık yaşar (Kelly ve Emery, 2003). Bu süreçte devam eden anne baba arasındaki anlaşmazlıklar da ebeveynlerin çocuğın geliştirdiğı tepkilere olumsuz geri dönütler vermelerine sebep olabilir. Çocuğın diğer ebeveyne karşı tutumları yanında kaldığı ebeveynin

tutumlarından etkilenebilir. Çocuk düşmanca bir tutuma girip, diğer ebeveyni artık kabul etmeyebilir (Benedek ve Brown, 1997).

Bir diğer nokta ise, uzun vadede yaşanan etkilerdir. Bunların içinde en çok vurgulanan konulardan biri düşük benlik saygısıdır. Bir diğeri ise kaygı düzeyindeki artışlardır (Öztürk, 2006).

3. YÖNTEM

Bu bölümde, verilerin elde edildiği örneklem, araştırmanın modeli, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler, kullanılan veri toplama araçları ve onlardan elde edilen sonuçlar ile ilgili bilgi verilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Baker Yabancılaştırma Ölçeği ve Güçler ve Güçlükler Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylere verilen ölçekler, araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel bir niteliktedir. İlişkisel tarama desenine sahiptir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012).

3.2 Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan anne ve babaları boşanmış 70 kişi ile anne ve babası boşanmamış 70 kişi oluşturmaktadır. Örneklem grubu basit seçkisiz örnekleme ile seçilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara ait demografik bilgileri içermektedir. Araştırmacının hazırladığı formda yer alan sorular yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim gibi demografik özelliklerle ilgilidir. Bunların yanı sıra daha önce intihar girişimde bulunup bulunmadıkları, bulundularsa kaç kere denedikleri üzerine sorular bulunmaktadır.

3.3.2 Baker Yabancılaştırma Ölçeği

Ebeveyne Yabancılaşmanın varlığı Baker, Burkhard ve Albertson-Kelly'nin (2012) oluşturdukları ve araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilip, başka bir araştırmacı tarafından yeniden İngilizceye çevrilerek Türkçeleştirilen ölçek ile tespit edilmiştir. 28 maddeden oluşan bu ölçekte çocukların bir ebeveynlerini şiddetli olarak reddetmesi ve birini kötüleyip diğerini idealize eden siyah-beyaz düşünme biçimleri ölçülmektedir (Baker, Burkhard & Albertson-Kelly; 2012). Ölçeğin puanlamasında anne ve baba zıt uçlarda değerlendirilmişse “yabancılaşma” varlığından söz edilmektedir (Baker, Burkhard & Albertson-Kelly; 2012). En yüksek puan 14, en düşük puan 0 olabilir. 7 ve üzeri puanlar için çocuğun o ebeveyne yabancılaştığı söylenmektedir (Baker, Burkhard & Albertson-Kelly; 2012). Ölçeğin güvenirliği 93 olarak bulunmuştur.

3.3.3 Güçler ve Güçlükler Ölçeği

Bu ölçeğin geliştirilme yılı 1997' dir. Ölçeği geliştiren ise Robert Goodman' dır. Çocukların ve gençlerin ruhsal sorunları için kullanılmaktadır. GGÖ olumlu ve olumsuz birçok davranışın taramasını yapmaktadır. Toplam 25 soru yer almaktadır. Bu soruları alt başlıklar olarak 5' e ayrılmaktadır. Bunlar ise davranışla ilgili problemleri, DEHB' yi, duygusal anlamda yaşanan sorunları, yaşlılarla ilgili konuları ve sosyal davranışları içermektedir (Goodman; 1997).

3.4 Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi yapılırken, veriler bilgisayara sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (Statistical Program for Social Sciences-SPSS 25.0) kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Basıklık-Çarpıklık değerleri kontrolünde bütün ölçeklerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür Bütün ölçekler ve alt ölçeklerde değerler -2, +2 arasında olduğundan kaynaklı normal dağılımı göstermektedir (George & Mallery, 2010). Uygulanan analizinde %95 güvenilirlik düzeyi esas alınmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında parametrik iki grup arasındaki farkı analiz etmek için iki bağımsız değişken testi olan T-Testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon

analizi ile test edilmiştir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene etkisini görmek Çoklu Doğrusal Regresyon kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0,05$ olarak alındı.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formundan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.1: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		Kontrol G.		Anne-Babası		Ayrı G.
		f	%	f	%	
Cinsiyet	Kız	30	42,9	46	65,7	
	Erkek	40	57,1	24	34,3	
	Toplam	70	100,0	70	100,0	
Yaş Sınıfı	11-18	70	100,0	70	100,0	
	7,00	1	1,4	2	2,9	
	8,00	2	2,9	1	1,4	
	9,00	8	11,4	10	14,3	
	10,00	3	4,3	1	1,4	
	11,00	40	57,1	39	55,7	
	12,00	16	22,9	17	24,3	
	Toplam	70	100,0	70	100,0	
Çalışma Durumu	Çalışmıyorum	68	97,1	69	98,6	
	Çalışıyorum	2	2,9	1	1,4	
	Toplam	70	100,0	70	100,0	
Maddi Gelir Memnuniyet	Evet	52	74,3	50	71,4	
	Hayır	18	25,7	20	28,6	
	Toplam	70	100,0	70	100,0	
Rahatsızlık	Evet	3	4,3	9	12,9	
	Hayır	67	95,7	61	87,1	
	Toplam	70	100,0	70	100,0	
Anne Öğrenim	Okur-Yazar Değil	2	2,9			
	Sadece Okur-Yazar	1	1,4	1	1,4	
	İlkokul Mezunu	8	11,4	8	11,4	
	Ortaokul Mezunu	6	8,6	6	8,6	
	Lise Mezunu	31	44,3	33	47,1	
	Üniversite ve Üzeri Mezunu	21	30,0	22	31,4	
	Toplam	69	98,6	70	100,0	
Baba Öğrenim	Okur-Yazar Değil	2	2,9			
	Sadece Okur-Yazar	1	1,4			
	İlkokul Mezunu	7	10,0	2	2,9	
	Ortaokul Mezunu	4	5,7	10	14,3	
	Lise Mezunu	19	27,1	28	40,0	
	Üniversite ve Üzeri Mezunu	34	48,6	30	42,9	
	Toplam	67	95,7	70	100,0	

Tabloda görüldüğü üzere, kontrol grubunun %42.9'u kız,%57.1'i erkek,%100.0'ı 11-18 yaş arası,%1.4'ü 7.sınıf,%2.9'u 8.sınıf,%11.4'ü 9.sınıf,%4.3'ü 10.sınıf,%57.1'i 11.sınıf,%22.9'u 12.sınıf,%97.1'i çalışmıyor,%2.9'u çalışıyor,%74.3'ü gelirinden memnun,%25.7'si gelirinden memnun değil,%4.3'ünün rahatsızlığı var,%95.7'sinin rahatsızlığı yok,anne eğitim durumunun %2.9'u okur-yazar değil,%1.4'ü sadece okur-yazar,%11.4'ü ilkokul mezunu,%8.6'sının ortaokul mezunu,%44.3'ü lise mezunu,%30.0'ı üniversite ve üzeri mezundur.

Anne babası ayrı grubun %65.7'si kız,%34.3'ü erkek,%100.0'ı 11-18 yaş arası,%2.9'u 7.sınıf,%1.4'ü 8.sınıf,%14.3'ü 9.sınıf,%1.4'ü 10.sınıf,%55.7'si 11.sınıf,%24.3'ü 12.sınıf,%98.6'sı çalışmıyor,%1.4'ü çalışıyor,%71.4'ü gelirinden memnun;%28.6'sı gelirinden memnun değil,%12.9'unun rahatsızlığı var,%87.1'i rahatsızlığı yok,anne eğitim durumunun %1.4'ü sadece okur-yazar,%11.4'ü ilkokul mezunu,%8.6'sı ortaokul mezunu,%47.1'i lise mezunu,%31.4'ü üniversite ve üzeri,baba eğitimin %2.9'u ilkokul mezunu,%14.3'ü ortaokul mezunu,%40.0'ı lise mezunu,%42.9'u üniversite ve üzeri mezundur.

Çizelge 4.2: Örneklem Grubunun Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

		Kontrol G.		Anne-Baba Ayrı G.	
		f	%	f	%
Anne Sağ	Evet	70	100,0	70	100,0
Baba Sağ	Evet	65	92,9	70	100,0
Baba Rahatsızlık	Evet	7	10,0	2	2,9
	Hayır	63	90,0	68	97,1
	Toplam	70	100,0	70	100,0
Anne Rahatsızlık	Evet	8	11,4	8	11,4
	Hayır	62	88,6	62	88,6
	Toplam	70	100,0	70	100,0
Aile Şiddet	Evet	6	8,6	7	10,0
	Hayır	64	91,4	63	90,0
	Toplam	70	100,0	70	100,0
Kaza Yaralanma	Evet	3	4,3	5	7,1
	Hayır	67	95,7	65	92,9
	Toplam	70	100,0	70	100,0

Tabloda görüldüğü üzere kontrol grubunun %100.0'inin annesi sağ,%92.9'unun babası sağ,%10.0'inin babasının rahatsızlığı var,%90.0'inin babasının rahatsızlığı yok,%11.4'ünün annesinin rahatsızlığı var,%88.6'sının anne rahatsızlığı yok,%8.6'sı ailesinden şiddet görmüştür,%91.4'ü ailesinden şiddet görmemiştir,%4.3'ü kaza ve ya yaralanma olayı yaşamıştır,%95.7'si kaza veya yaralanma olayı yaşamamıştır.

Anne-Baba Ayırık olan grubunun %100.0'inin annesi sağ,%100.0'inin babası sağ,%2.9'unun babasının rahatsızlığı var,%97.1'inin babasının rahatsızlığı yok,%11.4'ünün annesinin rahatsızlığı var,%88.6'sının annesinin rahatsızlığı yok,%10.0'si ailesinden şiddet görmüş,%90.0'i ailesinden şiddet görmemiş,%7.1'i kaza veya yaralanma olayı yaşamış,%92.9'u kaza ve ya yaralanma olayı yaşamamıştır.

Çizelge 4.3: Baker Yabancılaşma Ölçeği Betimsel İstatistikleri

	N	\bar{X}	Ss.
Baker Yabancılaşma Ölçeği	140	6,6071	1,92184

Tabloda görüldüğü üzere Baker Yabancılaşma Ölçeğinin ortalaması 6.60(ss=1.92)dır.

Çizelge 4.4: Güçler ve Güçlülükler Anketi ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

	N	\bar{X}	Ss.
Güçler Ve Güçlülükler Anketi	140	1,8517	0,25306
Davranış Sorunları	140	1,8975	0,48019
Duygusal Sorunlar	140	1,8754	0,44340
Akran Sorunları	140	1,6907	0,26393
Sosyal Davranışlar	140	1,8505	0,46690
Dikkat Ve Hareketlilik	140	1,9443	0,56112

Tabloda görüldüğü üzere, Güçler ve Güçlülük Anketi ortalaması 1.85(ss=0.25),Davranış Sorunları alt boyutu ortalaması 1.89(ss=0.48),Duygusal Sorunlar alt boyutu ortalaması 1.87(ss=0.44),Akran Sorunları alt boyutu ortalaması

1.69(ss=0.26),Sosyal Davranışlar alt boyutu ortalaması 1.85(ss=0.46),Dikkat ve Hareketlilik ortalaması 1.94(ss=0.56)dür.

Çizelge 4.5: Güçler ve Güçlülükler Anketi ve Alt Boyutları ile Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Baker Yabancılaşma Ölçeği	
Güçler Ve Güçlülükler Anketi	r	,691**
	p	0,000
	N	140
Davranış Sorunları	r	,548**
	p	0,000
	N	140
Duygusal Sorunlar	r	,346**
	p	0,000
	N	140
Akran Sorunları	r	,215*
	p	0,011
	N	140
Sosyal Davranışlar	r	,420**
	p	0,000
	N	140
Dikkat Ve Hareketlilik	r	,365**
	p	0,000
	N	140

**p<.01,*p<.05

Tabloda görüldüğü üzere Güçler ve Güçlülükler Anketi ve Alt Boyutları ile Baker Yabancılaşma Ölçeği arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda;

Güçler ve Güçlülükler Anketi toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= 691$, $p<.01$).

Davranış Sorunları Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= 548$, $p<.01$).

Duygusal Sorunları Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .346$, $p<.01$).

Akran Sorunları Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .215$, $p<.01$).

Sosyal Davranışlar Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .420$, $p<.01$).

Dikkat ve Hareketlilik Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= .420$, $p<.01$).

Çizelge 4.6: Güçler ve Güçlükler Anketinin Yabancılaşmaya Etkisi

	B	Standart Hata	Beta	t	p
(Sabit)	-2,518	1,032		-2,441	0,016
Davranış Sorunları	1,365	0,296	0,341	4,610	0,000
Duygusal Sorunlar	0,665	0,308	0,154	2,158	0,033
Akran Sorunları	0,679	0,462	0,093	1,469	0,144
Sosyal Davranışlar	1,286	0,265	0,312	4,849	0,000
Dikkat Ve Hareketlilik	0,905	0,230	0,264	3,936	0,000

$R=.698$ $R^2=.469$

$p=.000$ $F=25.513$

Tabloda görüldüğü üzere güçler ve güçlükler anketinin alt boyutu olan davranış sorunları, duygusal sorunlar, akran sorunlar, sosyal davranışlar, dikkat ve hareketliliğin yabancılaşmayı anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($R=0.698$ $R^2=.469$, $p<.01$). Adı geçen değişkenler birlikte yabancılaşmanın toplam varyansın yaklaşık %47'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin yabancılaşma üzerindeki göreceli önemi davranış sorunları, sosyal davranışlar, dikkat ve hareketlilik, duygusal sorunlar, akran

sorunlarıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde ise davranış sorunları, sosyal davranışlar, dikkat ve hareketlilik,duygusal sorunlar yabancılaşma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenlerin önemli bir etkisi yoktur.

Çizelge 4.7: Örneklemin Grup Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Güçler Güçlükler Anketi	Ve Kontrol Grubu	70	1,7712	0,19632	-3,956	138	0,000
		70	1,9321	0,27807			
Davranış Sorunları	Anne-Baba Ayrı Olan Grup	70	1,8057	0,39264	-2,296	138	0,023
		70	1,9893	0,54153			
Duygusal Sorunlar	Kontrol Grubu	70	1,7850	0,46605	-2,454	138	0,015
		70	1,9657	0,40285			
Akran Sorunları	Anne-Baba Ayrı Olan Grup	70	1,6671	0,33274	-1,057	138	0,292
		70	1,7143	0,16879			
Sosyal Davranışlar	Kontrol Grubu	70	1,7067	0,37393	-3,818	138	0,000
		70	1,9943	0,50730			
Dikkat Hareketlilik	Ve Kontrol Grubu	70	1,8914	0,47632	-1,116	138	0,267
		70	1,9971	0,63382			
	Anne-Baba Ayrı Olan Grup						

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun güçler ve güçlükler anketinden almış oldukları puanların grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar

arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun duygusal sorunlar alt boyutundan almış oldukları puanların grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun akran sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun sosyal davranışlar alt boyutundan almış oldukları puanların grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun dikkat ve hareketlilik alt boyutundan almış oldukları puanların, grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.8: Örneklemin Grup Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Baker Yabancılaşma Ölçeği	Kontrol Grubu	70	6,1429	1,82801	-2,936	138	0,004
	Anne-Baba Ayrı Olan Grup	70	7,0714	1,91350			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun baker yabancılaşma ölçeğinden almış oldukları puanların grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Çizelge 4.9: Örneklemin Cinsiyet Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Baker Yabancılaşma Ölçeği	Kız	76	6,8289	1,82127	1,495	138	0,137
	Erkek	64	6,3438	2,01753			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun baker yabancılaşma ölçeğinden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.10: Örneklemin Cinsiyet Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

Cinsiyet		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Güçler Ve Güçlükler Anketi	Kız	76	1,8794	0,21686	1,417	138	0,159
	Erkek	64	1,8188	0,28858			
Davranış Sorunları	Kız	76	1,9007	0,46379	0,084	138	0,933
	Erkek	64	1,8938	0,50265			
Duygusal Sorunlar	Kız	76	1,9362	0,41236	1,783	138	0,077
	Erkek	64	1,8031	0,47072			
Akran Sorunları	Kız	76	1,7434	0,23343	2,629	138	0,010
	Erkek	64	1,6281	0,28548			
Sosyal Davranışlar	Kız	76	1,8904	0,47885	1,102	138	0,272
	Erkek	64	1,8031	0,45144			
Dikkat Ve Hareketlilik	Kız	76	1,9263	0,56742	-0,412	138	0,681
	Erkek	64	1,9656	0,55727			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun güçler ve güçlükler anketinden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun duygusal sorunlar alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun akran sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında kız grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun sosyal davranışlar alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun dikkat ve hareketlilik alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.11: Örneklem Aile Şiddet Değişkenine Göre Güçler ve Güçlükler Anketi ve Alt Boyutlarının Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p																																																								
Güçler Ve Güçlükler Anketi	Evet	13	2,0154	0,33128	2,495	138	0,014																																																								
	Hayır	127	1,8349	0,23905				Davranış Sorunları	Evet	13	2,1231	0,55701	1,792	138	0,075	Hayır	127	1,8744	0,46802	Duygusal Sorunlar	Evet	13	1,9538	0,33817	0,669	138	0,505	Hayır	127	1,8673	0,45309	Akran Sorunları	Evet	13	1,9385	0,35949	3,713	138	0,000	Hayır	127	1,6654	0,23992	Sosyal Davranışlar	Evet	13	1,8923	0,56930	0,338	138	0,736	Hayır	127	1,8462	0,45762	Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130
Davranış Sorunları	Evet	13	2,1231	0,55701	1,792	138	0,075																																																								
	Hayır	127	1,8744	0,46802				Duygusal Sorunlar	Evet	13	1,9538	0,33817	0,669	138	0,505	Hayır	127	1,8673	0,45309	Akran Sorunları	Evet	13	1,9385	0,35949	3,713	138	0,000	Hayır	127	1,6654	0,23992	Sosyal Davranışlar	Evet	13	1,8923	0,56930	0,338	138	0,736	Hayır	127	1,8462	0,45762	Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130	Hayır	127	1,9213	0,54462								
Duygusal Sorunlar	Evet	13	1,9538	0,33817	0,669	138	0,505																																																								
	Hayır	127	1,8673	0,45309				Akran Sorunları	Evet	13	1,9385	0,35949	3,713	138	0,000	Hayır	127	1,6654	0,23992	Sosyal Davranışlar	Evet	13	1,8923	0,56930	0,338	138	0,736	Hayır	127	1,8462	0,45762	Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130	Hayır	127	1,9213	0,54462																				
Akran Sorunları	Evet	13	1,9385	0,35949	3,713	138	0,000																																																								
	Hayır	127	1,6654	0,23992				Sosyal Davranışlar	Evet	13	1,8923	0,56930	0,338	138	0,736	Hayır	127	1,8462	0,45762	Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130	Hayır	127	1,9213	0,54462																																
Sosyal Davranışlar	Evet	13	1,8923	0,56930	0,338	138	0,736																																																								
	Hayır	127	1,8462	0,45762				Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130	Hayır	127	1,9213	0,54462																																												
Dikkat Ve Hareketlilik	Evet	13	2,1692	0,68725	1,525	138	0,130																																																								
	Hayır	127	1,9213	0,54462																																																											

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun güçler ve güçlükler anketinden almış oldukları puanların aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında ailesinden şiddet gören grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun duygusal sorunlar alt boyutundan almış oldukları puanların, aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun akran sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında ailesinden şiddet gören grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun sosyal davranışlar alt boyutundan almış oldukları puanların, aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun dikkat ve hareketlilik alt boyutundan almış oldukları puanların, aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.12: Örneklemin Aile Şiddet Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Baker Yabancılaşma Ölçeği	Evet	13	8,0769	0,86232	2,976	138	0,003
	Hayır	127	6,4567	1,93856			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun baker yabancılaşma ölçeğinden almış oldukları puanların aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucunda, gruplar arasında ailesinden şiddet gören grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Çizelge 4.13: Örneklemin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Baker	Çalışmıyorum	137	6,6277	1,85903	0,856	138	0,393
Yabancılaşma	Çalışıyorum	3	5,6667	4,50925			
Skoru							

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun Baker Yabancılaşma Ölçeğinden almış oldukları puanların, çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.14: Örneklemin Bilinen Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	Sig.	Sd.	p
Baker Yabancılaşma Ölçeği	Evet	12	6,8333	2,03753	0,884	138	0,671
	Hayır	128	6,5859	1,91771			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun Baker Yabancılaşma Ölçeğinden almış oldukları puanların, bilinen rahatsızlık değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.15: Örneklemin Baba Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
BakerYabancılaşma Ölçeği	Evet	9	5,4444	2,65100	-1,894	138	0,060
	Hayır	131	6,6870	1,84843			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun Baker Yabancılaşma Ölçeğinden almış oldukları puanların, baba rahatsızlık değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.16: Örneklem Anne Rahatsızlık Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Bağımsız Grup t testi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss.	t	Sd.	p
Baker Yabancılaşma Ölçeği	Evet	16	7,1250	1,66833	1,147	138	0,254
	Hayır	124	6,5403	1,94810			

Tablodan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunun Baker Yabancılaşma Ölçeğinden almış oldukları puanların, anne rahatsızlık değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız Grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.17: Örneklem Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Baker Yabancılaşma Ölçeği Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	N	\bar{X}	Ss.		K.T	Sd.	K.O	F	p
7.Sınıf	3	6,6667	1,52753	G.Arası	28,366	5	5,673	1,567	0,174
8.Sınıf	3	6,3333	1,15470	G.İçi	485,027	134	3,620		
9.Sınıf	18	7,5556	1,46417	Toplam	513,393	139			
10.Sınıf	4	5,7500	2,98608						
11.Sınıf	79	6,6582	1,71633						
12.Sınıf	33	6,0909	2,40265						
Toplam	140	6,6071	1,92184						

<Tablodan anlaşılacağı gibi Baker Yabancılaşma Ölçeği sıralamalar ortalamalarının kendini sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

Araştırmamızda örneklem grubunun Baker yabancılaşma ölçeğinden almış oldukları puanların boşanmış ve boşanmamış ailelere göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığı ve dolayısıyla istatistiksel açıdan $p<0.01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Çağlar da 2018 yılında yaptığı araştırmasında anne ve babası evli olan ve boşanmış olan grupları kıyasladığında boşanmış ailelerin çocuklarının % 21' inde ebeveyne yabancılaşma olduğunu bildirmiştir. Boşanma olgusuna dair gerçekleştirilen topluma yönelik çalışmalara bakıldığında, boşanmış ebeveynlerin ailelerin çocuklarında ebeveyn yabancılaşma sendromunun görülme sıklığı %11-15 olarak bulunmuştur. Burada dikkat çeken bir diğer nokta; çocuğun yabancılaştığı ebeveyni görme konusunda yaşadığı direnç olmuştur (Koerner, S. vd., 2002) Öte yandan ebeveynlerin çocuğun velayeti ile ilgili yaşadıkları anlaşmazlıkların ise; bu oranı arttırdığı bulgusu mevcuttur, bu oranın %20-27 arasında olduğu bildirilmektedir (Johnston JR., 1993).

Yabancılaştırma olgusunun anne ya da babaya mı yönelik olduğuna dair yapılan araştırmalara bakıldığında ise; literatürde eski araştırmalarda daha çok babaya karşı yabancılaşma olduğu bilgisi mevcutken, yakın zamanda gerçekleştirilen çalışmalarda elde edilen bulgular, annelerin de bunu yaşadığı yönündedir (Gardner RA.,2004). Öte yandan literatürde annelerin daha çok yabancılaşma yaşanan ebeveyn olduğu yönünde bulgular da yer almaktadır (Baker, 2005; Baker ve Darnell, 2006). Vassiliou ve Cartwright (2001) gerçekleştirdikleri araştırmalarında ise, çocukların ebeveyni görme sıklığı ile yabancılaşma arasında bir ilişki bulmuş, görüşme sıklığı arttıkça yabancılaşmanın anlamlı düzeyde düştüğünü belirtmişlerdir. Bu konuda boşanma uyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda da anneyi görme sıklığının kaygı ve depresyon üzerine etkisi incelenmiş, annesini her gün gören çocuklarda, iki haftada birkaç kez görenlere kıyasla yaşanan kaygı ve depresyonun daha az olduğu belirtilmiştir (Yörükoğlu A, 2007). Görüşme konusu yabancılaşmada etkili olan önemli değişkenlerden biridir. Görüşmeye devam eden çocukların yabancılaşmaya

daha az yatkın oldukları bildirilmektedir. Bununla ilgili literatürde mahkemelerin karar verme sürecinde olgulara özel çözüm yolları geliştirmesine yönelik öneriler mevcuttur.

2009 yılında Aral ve Gürsoy tarafından yapılan araştırmada ise; boşanmış ailelerde erkek çocukların depresyon düzeyinin kız çocuklara göre daha yüksek olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Çağlar' da (2018) benzer çalışmasında gruplar arasındaki farka bakıldığında boşanmış ailelerin çocuklarında majör depresif bozukluk oranının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Öte yandan bu çocukların benlik saygısında da anlamlı düzeyde düşüklük görülmektedir (Maier ve Lachman, 2000). Bu konuda baba ile olan ilişkinin benlik saygısına olan etkisi de ilgili literatürde dikkat çeken bir diğer konudur.

Araştırmamızda örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların grup değişkenine göre; anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında anne-babası ayrı olan grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Boşanmış ailelere sahip olan çocukların anne babanın birlikte olduğu ailelerdeki çocuklara kıyasla daha fazla uyumsuz davranışlara sahip olduğu yönünde araştırmalar literatürde de mevcuttur ayrıca boşanma ile çocukta görülen davranış problemleri arasında diğer araştırmalarda da bizim çalışmamızdakine benzer ilişki bulunmaktadır (Aral ve Basar 1998, Neher ve Short 1998). Faber ve Wittenborn (2010) ailenin gösterdiği uyumlu davranışların ve esnekliğin ebeveyn ile çocuk arasındaki bağın üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Çağlar (2018) araştırmasında boşanmış ailelerin çocuklarının evli ailelerde olan çocuklarına göre daha çok ruhsal problemler yaşadıkları bulgusuna ulaşmıştır. İlgili araştırmada çocukların problem davranış alt testleri de saldırgan davranışlar, karşı gelme gibi) anlamlı düzeyde diğer gruba kıyasla yüksek bulunmuştur. Kasuta' da 2017 yılında yaptığı araştırmada bu çocukların daha fazla ruhsal sorun yaşadığına dikkat çekmiştir. Bir diğer araştırmaya göre; aşırı koruyucu ya da reddedici ebeveyn tutumları bireylerde psikolojik problemleri arttırabilmektedir. Anne tarafından aşırı korunurken baba tarafından reddedilme bireyde kaygı ve depresyonu arttırabilen unsurlar olarak belirtilmiştir (Safrancı, 2015). Bu konuda Becker, aile tarafından algılanan reddedilme ile çocuktaki saldırganlık arasında ilişki bulmuş ve reddedici tutumun çocukta bazı

davranış problemlerine neden olabileceğini belirtmiştir. Bir başka araştırmada da; ebeveyn tarafından reddedilmiş çocukların davranışlarının daha düşmanca ve saldırgan olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında ebeveyn tarafından kabul görmeyen ise bireylerin daha iyimser bir bakış açısına sahip olmasında etkili görülmüştür (akt. Rohner, 2002) Başka bir araştırmada da ebeveynlerinden destekleyici tutum gören çocuklarda daha düşük davranış problemleri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Amato ve Fowler'ın yaptığı bu söz konusu araştırmada psikolojik uyum için de bu unsurun önemine dikkat çekilmiştir. Bir başka araştırma da 2015 yılında Bayat'ın yaptığı çalışmadır. İlgili araştırmada baba reddinin çocuklardaki psikopatoloji ile ilişkisi yüksek bulunmuştur. 2007 yılında yapılan başka bir araştırmada da ebeveyn tarafından reddedilme ile psikolojik uyum arasında ilişki bulunmuştur. Anne tarafından reddedildiğini algılayan çocukların davranışsal problemleri ile anne reddi arasında ilişki bulunmuştur (Lila, García ve Gracia, 2007). Boşanmış ailelerdeki çocukların evli ailelerdeki çocuklara kıyasla ebeveynlerini daha düşük düzeyde kabullenici algıladığı yönünde bulgular da mevcuttur (Çağlar, 2018).

Araştırmamızda örneklem grubunun güçler ve güçlükler anketinden almış oldukları puanların aile şiddet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucunda, gruplar arasında ailesinden şiddet gören grubun daha fazla puan aldığından dolayı istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yapılan araştırmalar da aile içi çatışmaların çocukların davranış sorunlarına etkisine yöneliktir (Davies ve Lindsay, 2004; Grych ve Finchman, 1990; McCoy, Davies ve Cummings, 2009; Oh, Lee ve Park, 2011; Shelton ve Harold, 2007). Yaşanan çatışmalar anne ve babayı daha sinirli, duygusal olarak tükenmiş bir duruma getirebilmektedir. Bu durum ebeveynlerin hoşgörüsünde azalmaya ve tutumlarının olumsuz yönde ilerlemesine sebep olabilmektedir (Buehler ve Gerard, 2002; Krishnakumar ve Buehler, 2000; Shelton ve Harold, 2008). Bu konuda bir araştırma da 2005 yılında Peksaygılı'nın yaptığı çalışmadır. Araştırma sonuçlarına göre; anne baba çatışması algısında kendini suçlama ile dışa yönelim davranış sorunları arasında pozitif yönlü ilişki söz konusudur. Öztürk de 2008 yılındaki araştırmasında bu suçluluk duygusunun varlığına değinmiştir. Sakız (2011) da yaptığı araştırmada buna benzer sonuçlar elde etmiş ve kendini suçlama, tehdit ve çatışma özelliklerinin çocuğun uyum sorunları ile

pozitif yönlü ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır (McCoy, Davies ve Cummings, 2009; Oh, Lee ve Park, 2011; Shelton ve Harold, 2007).

İlgili yazına bakıldığında babanın çocuğa karşı bir fiziksel şiddet uygulaması var ise; bu da yabancılaşmayı arttırabilmektedir (Clawar & Rivlin, 1991). Bu konuda yapılan başka araştırmalarda da söz konusu aile içi çatışmalarda kız çocukların daha çok etkilendiği yönünde bulgular mevcuttur (Aydın, 2009). Başka bir araştırma ise; boşanmada erkek çocukların kız çocuklara göre daha farklı tepkiler gösterdiği bunların çoğunun davranışsal şekilde ortaya çıktığı yönündedir (Özen, 1999).

Araştırmalarda; ailelerin çocuklarının olumsuz duygularına karşı gösterdikleri olumsuz tepkilerin de çocukların sorun davranışlarıyla ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Garner, Dansmore ve Southam-Gerrow, 2007). Yazındaki ilgili araştırmalar erkek çocuklarının davranış sorunlarının kız çocuklarınıninkine göre daha şiddetli olduğuna ve davranış sorunlarının erkek çocuklarındaki yaygınlığına işaret etmektedir (Abalı ve ark., 2010; Ak, 2004; Büyükaşık Çolak, 2010). Bizim araştırmamızda ise; örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bunun yanında literatüre bakıldığında; eğer anne ya da babanın ebeveynlik becerileri yüksek değilse çocukların ebeveynden uzaklaşabildiğine dikkat çekilmiştir. Öte yandan şiddet davranışı gösteren anne babaların çocuklarında da ebeveyne karşı bir uzaklaşmanın varlığından söz edilmiştir. (Kelly & Johnston, 2001). Depresif belirtiler gösteren ergenler de depresyonun üstesinden gelmekte zorlanırken davranış problemlerinin gelişimi de dikkat ekicidir (Parker ve Roy, 2001).

Araştırmamızdaki bir diğer bulgu ise; Duygusal Sorunları Alt Boyutu toplam puanı ile Baker Yabancılaşma Ölçeği puanı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu yönündedir. İlgili alan yazına bakıldığında; ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme arasındaki ilişki incelendiğinde bireyin babası tarafından red algıladığında ve anne tarafından aşırı koruyucu bir tutum yaşadıklarında duygu düzenleme gücünü yaşayabildiği belirtilmiştir (Saftancı, 2015). Anne baba tutumunun olumlu yönde olduğunda ise; bireyin kaygı ve öfkesi ile baş edebilme becerisi arasında ilişki bulunmuştur (Dursun, 2015). Bir başka araştırmada 2018 yılında gerçekleştirilmiştir; bu araştırmada anne baba otoriter bir tutum

sergilediğinde çocuklarda duyguları kontrol etmede zorluklar yaşanabildiği yönündedir (Yaman, 2018). Bir diğer araştırma da 2005 yılında yapılmıştır. Aile içi şiddetin de yabancılaşmaya neden olan unsurlar arasında olduğu ortaya koyulmuştur ve bu gibi ailelerde çocuklar mağdur olanın yanında yer almaktadır (Johnston, Walters ve Olesen, 2005). Ayrıca alanyazını incelendiğinde boşanmış ailelerde çocukların % 80' i annesi ile yaşamaktadır (Çağlar, 2018).

Fauber ve arkadaşları (1990) anne baba çatışması ile çocuktaki uyum sorunları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; anne baba çatışmasının duygu düzenlemeye olumsuz etkisi olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Söz konusu araştırma anne baba çatışması anne babaların çatışmaları arttıkça çocuktaki duygu düzenleme becerilerinin azaldığını ifade etmiş, çatışma çocukta, davranış sorunlarının gelişimine ve artmasına yol açmıştır (Fauber ve ark., 1990). Lampel' in (2002) araştırmasında da çocukların problem çözme konusunda zorluklar yaşadığını vurgulamıştır. Ayrıca duygularla baş etme konusunda zorlandıkları da literatürde bulunan sonuçlar arasındadır (Lampel, 2002). Gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında, yaşanan ruhsal sorunların daha çok karşı gelme, yoğun öfke duygusu, saldırgan tutumlar olduğu yönündedir (Arifoğlu ve Öz, 2008). Bu konuda bir diğer araştırma da ise; yabancılaşma yaşayan çocukların öfke düzeylerinin yüksekliğine ve düşük özdenetimin varlığına dikkat çekilmiştir (Clavar, Rivlin, 1991). Boşanmanın da kısa süreli etkileri arasında öfke duygusundaki artış ve uzun vade deki etkisi içinde düşük benlik sayısı sayılmaktadır (Öztürk, 2006).

Morris ve arkadaşları (2007) da yaptıkları araştırma ile anne baba arasında yaşanan çatışma ile çocuktaki duygu düzenleme becerisi arasında ilişki bulmuştur. İlgili alan yazınında boşanma ve ayrılık dönemindeki yüksek çatışmalara dikkat çekilmiştir. Bu süreçte yabancılaşmanın gelişimine vurgu yapılmıştır (Kelly & Johnston, 2001, Stoltz & Ney, 2002). Burada bilinmesi gereken noktalardan biri duygu düzenlemede bağlanılan ebeveynin önemidir. Çocuk güvenli bir bağlanma yaşadığında duyguları düzenleme daha başarılı olur. Eğer aksi söz konusu olur ise duygu düzenlemede zorluklar meydana gelir. Bu durum ise kaygıya gebedir. Alanyazında anneden ya da babadan uzun vadede ayrı olmanın bu duruma sebep olabileceği bildirilmiştir (Dağlar, 2016).

2010 yılında gerçekleştirilen bir araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında; kontrolcü, duygusal olarak destekleyici olmayan annelik tepki ve tutumları, anne

baba çatışması ile çocuğun suçluluk duyguları arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirirken, duygusal olarak destekleyici annelik tutumları söz konusu ilişkiyi azaltmaktadır (DeBoardLucas ve ark., 2010).

Araştırmamızda örneklem grubunun dikkat ve hareketlilik alt boyutundan almış oldukları puanların, grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Arnefski ve arkadaşları (2001) ergenlik dönemindeki bireylerin kullandıkları duygu düzenleme stratejileri ile psikopatoloji arasındaki ilişki incelemiş ve davranım bozuklukları saldırganlık ve hiperaktivite gibi problemlerin duygu düzenleme stratejileri ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmalarda bir diğer bulgu; otoriter ebeveyn tutumu ile çocuktaki aşırı hareketlilik arasında ilişki bulunmuştur (Yaman, 2018). Ebeveyn tarafından uygulanan kontrol ve denetleme doğru şekilde uygulandığında ise; bireyde görülen kuraldışı davranışların gerçekleşme olasılığı düşmektedir (Önder ve Yılmaz, 2012).

Araştırmamızda örneklem grubunun akran sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, grup değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Amato (2001) yaptığı araştırmasında ise; boşanmış ebeveynlere sahip çocuklarda anne babası ayrılmamış çocuklara nazaran psikososyal uyum, kendine güven ve sosyal ilişki başarısı alanlarında farklılıklar bulunmuştur. İlgili araştırmada kız çocuklarda uyum sorunu erkek çocuklara göre daha yüksek bulunmuştur. Bizim araştırmamızda ise; örneklem grubunun davranış sorunları alt boyutundan almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonucundan, istatistiksel açıdan $p>0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu konuda yapılan diğer araştırmalara bakıldığında; elde edilen bulgular aşırı otoriter tutum gösteren ebeveynlerin çocukları arkadaşça yaklaşımlara karşı olumsuz yanıtlar geliştirebildiği yönündedir (Yaman, 2018). Aileden algılanan kabul/ ilgi düzeyi ile bireyin iletişim becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Yıldırım, 2015).

Yapılan araştırmalar akran sorunlarında anne baba tutumunun da önemine dikkat çekmiştir. Flynn, Felmler, Shu ve Conger (2018), anne ve babanın çocuklarına karşı

geliştirdikleri olumlu ya da olumsuz yöndeki davranışların özellikle ergenlerin akran ilişkilerini ciddi oranda etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. 2012 yılında yapılan bir araştırmada da, ebeveynlerin gösterdikleri tutumların ve davranış biçimlerinin çocuğun kişilik yapısına olan etkisine dikkat çekmiştir, söz konusu davranış ve tutumlar bir yandan da çocuğun ileride sergileyeceği davranış ve tutumlara alt yapı oluşturacaktır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Anne ve babanın çocuğa karşı gösterdikleri olumsuz tutumlar çocukların sosyal yetkinlik düzeylerine etki etmektedir. Yapılan araştırmalarda sosyal ilişkileri kapsaya değişkenler ile ebeveynin olumsuz tutumları arasında ilişkiler bulunmuştur (Tepeli ve Yılmaz, 2013). Buna benzer yapılan araştırmalarda elde edilen bir diğer bulgu ise; yine boşanmış aile çocuklarının sosyal içe dönüklük ve sosyal sorun düzeylerinin yüksek olduğu yönündedir (Kasuto, 2017). İnsan doğası gereği diğerleriyle iletişim halinde olan bir varlıktır. Eğer sosyal bir sorun söz konusu ise bu noktada özgüven, düşük benlik saygısı, depresyon ve anksiyete gibi unsurların da varlığına bakılmalıdır (Engin, 2015). Yapılan araştırmalar da, ebeveyne yabancılaşmanın birçok ruhsal problemi de beraberinde getirebildiğini, bu bireylerin ruhsal sıkıntı düzeylerine bakıldığında yüksek bulunduğunu ortaya koymuştur. Yabancılaşma ile içsel sorunların da arttığı bulgusu mevcuttur. Ayrıca ilgili alanyazında yabancılaşma ile dışsal sorunlar arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (Raso, 2004).

6. SONUÇ

Ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalar evli çiftlerin neredeyse yarısının boşandığını gözler önüne koymaktadır. Gardner gerçekleştirilen boşanma davalarında ortak birçok özellik bulmuş davranış biçimlerine göre yabancılaşma sendromunun söz konusu olabileceğine dikkat çekmiştir.

Sosyal destek açısından konu ele alındığında; ergenlik arkadaş ilişkilerinin öne çıktığı ve bireyin bağlılık duygularının gelişmesine de katkı sağlanan bir süreçtir. Bu süreçte yaşanan herhangi bir kırılma bireyin aidiyet ve bağımlılık duygusunun da zedelenmesine neden olabilmektedir. Akran ilişkilerinin şekillenmesinde etkili olan unsurlara yönelik araştırmaların artırılması fayda sağlayabilir, bu ilişkilere etki eden anne baba tutumu, uygulanan yetiştirilme tarzı, bağlanma örüntülerinin etkisi gibi konularla ilgili kapsamlı çalışmalar ile bireylere ne konuda nasıl destek verilebileceğine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Bir diğer nokta; yapılan araştırmalarda kabul ve red düzeyinin ergenlikteki bireylere olan etkisidir. Bu dönemde baba tarafından gösterilecek kabul, özellikle erkek ergenlerin ideal benlik kavramına olumlu yönde bir katkı sağlayabilir. Gerçekleştirilen araştırmalardan elde edilen veriler ışığında ergenlik dönemi akran ilişkilerinde benlik saygısının önemli bir aracı değişken olduğunu ifade etmek de mümkündür (Doğruyol ve Yetim, 2019).

Anne ve babanın çocuğuna uyguladığı kontrol ve verdiği destek ebeveynliğin en önemli noktalarından biridir. Uygun bir davranışsal kontrol sağlayabilmek için ebeveynlerin daha fazla bilgilendirilmeye ihtiyacı vardır. Bu noktada önemli görülen hususlar özellikle anne ve babanın çocuğunda uygun bulduğu ve bulmadığı davranışları açıkça ona ifade edebilmesi, kuralları uygun bir üslupla konuşması ve uygulaması, tutarlı bir yaklaşım geliştirebilmeleridir. Yapılacak araştırmalar da ergenlik döneminde ailelerin gösterdiği psikolojik kontrol ve davranışsal kontrolün ergenlerin üzerindeki psikolojik etkileri üzerine gerçekleştirilebilir. Sosyal işlevsellik ve benlik saygısı gibi değişkenler bu süreçte bireyin kimlik gelişimini etkileyebilir.

Ergenlerin davranış sorunlarını azaltabilmek ve uygun müdahaleleri gerçekleştirmek adına kapsamlı araştırmalar ve seminerler düzenlenebilir. Anne babaların pek çoğu bazı örüntüleri tam olarak farkına varmadan geliştirmekte ve bu örüntülerin çocuklarındaki davranışları nasıl şekillendirdiğini bilmemektedir eğer aileler bu konuda bilgilendirilebilir ise çocukların davranışlarına olumlu yönde bir katkı sağlamak söz konusu olabilir, bu konuda erken müdahale çocukta uygunsuz davranışlar iyice kökleşmeden önlenip, koruyucu bir zemin oluşturulabilir.

Anne babaların evliliklerinde yaşadıkları çatışmaların da çocuğun üzerindeki etkileri bir diğer önemli noktadır, yaşanan çatışma ve huzursuzlukların çocuğun duygusal ve davranışsal sorunlarına muhtemel etkilerinin ifade edildiği ebeveynlere yönelik programların artırılması fayda sağlayabilir.

Boşanma öncesinde boşanma aşamasında ve boşanmanın akabinde aile üyelerinin psikolojik yardım gereksinimleri artmaktadır. Boşanmış ailelerdeki çocuklar ele alındığında anne babası evli olan çocuklara kıyasla daha fazla psikolojik sorunlar yaşayabilirler. Özellikle yabancılaşma konusuna uzmanların dikkat etmesine ve ebeveynlerinin kabul ve red tutumlarının incelenmesi önerilmektedir.

Boşanmaya dair kısa vadeli ve uzun vadeli etkiler konusunda eğitimcilerin, ebeveynlerin ve uzmanların daha çok bilgilendirilmesi sorunların gelişim göstermeden çözülmesi açısından önemli görülmektedir.

Depresyon, saldırgan davranışlar, somatik yakınmalar, dikkati odaklama sorunları gibi konular boşanmış aile çocuklarında sıklıkla görülebilir. Bu konuların takibinde fayda vardır. Boşanmış aile çocuklarının davranışlarının uzmanlarca değerlendirilmesi ve koruyucu önlemler alınması önem arz etmektedir.

Çocuklarda görülen içsel ve dışsal sorunlar konusunda da ailelere rehberlik hizmetlerinin verilmesi, ebeveynlerin çocuğun duygularına gösterdikleri tepkilerin olası sonuçları, boşanmadan sonraki süreçte ebeveynin çocuğun algısında iyi bir şekilde muhafaza edilmesi konularında psikoeğitimsel çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Eğer çocukta boşanma sürecinde ebeveyne yabancılaşma söz konusu ise sıklıkla ebeveynlerin birlikte aynı terapistten destek alması önerilmektedir. İletişim hususunda sorun yaşanmaması ve yabancılaşmayı arttıracı başka sorunların da yaşanmaması adına aynı terapist uygun bulunmaktadır.

Tedavi süreçlerinde de başarının elde edilmesi adına psikologların, psikiyatristlerin, hukuk çalışanlarının işbirliği içinde olması önerilmektedir.

Yabancılaşmanın beraberinde başka sorunları da getirebileceği ve bu sorunun çözülmemesinin kişi ilerde kendisi de bir ebeveyn olduğunda aile yaşamında ve çocuğuyla olan ilişkilerinde de gözlenebileceği unutulmamalıdır.

Elde edilen bulgular ve araştırılan literatür bilgisi kapsamında gelecek araştırmalar için şu öneriler sunulabilir:

- Ergenlerde davranış sorunları ile ebeveynlerinde duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişki ele alınabilir.
- Anne baba tutumu yabancılaşmayı etkileyen unsurlar arasında görülmektedir. Bu bağlamda anne baba tutumu ve yabancılaşma arasındaki ilişkiler ele alınabilir.
- Anne ve babaların tükenmişlik düzeyi ile ergende görülen davranış sorunları arasındaki ilişkiye yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Çocuklarda görülen uyum ve davranış bozuklukları ile bağlanma biçimlerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Ailelerden alınan ilgi ve kabul düzeyinin kişinin iletişim becerileri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Buna yönelik araştırmalar yapılabilir.
- -Anne çocuk iletişimi

-Baba çocuk iletişimi

-Anne baba ve çocuk iletişimi üzerine eğitimler gerçekleştirilebilir

- Boşanmış aile çocuklarında somatizasyon ve depresyon incelenebilir.
- Ergenlerde DEHB ve anksiyete bozuklukları arasındaki ilişki ele alınabilir.
- Davranış sorunu yaşayan ergenlerin ailelerindeki psikiyatrik hastalıklar ve erişkin DEHB ölçeği ile araştırma gerçekleştirilebilir.
- Ergenlerde Davranış sorunları ve benlik saygısı ve duygu düzenleme güçlüğüne arasındaki ilişki incelenebilir.

- DEHB tanısı olan çocukların anne ve babalarının kişilik özellikleri ele alınabilir.
- Davranış sorunları yaşayan ergenlerin annelerindeki depresyon düzeyi ele alınabilir.

KAYNAKLAR

- Austin, V.L.** (2017). Çocuk ve Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Sorunlar, **Ankara, Nobel Yayınları.**
- Amato PR.** Children of divorce in the 1990s: An update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of Family Psychology* 2001, 3: 355-70.
- Arifoğlu B, Öz F** (2008) Boşanmış aile çocuklarına hemşirelik yaklaşımı. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 15(1):76-84.
- Baker, A. J. L.** (2005). The Long-Term Effects Of Parental Alienation on Adult Children: A Qualitative Research Study. *American Journal of Family Therapy*, 33(4), 289-302.
- Baker, A. J. L.** (2007). *Adult Children of Parental Alienation Syndrome*. New York, NY: Norton.
- Baker, A. J. L.** (2010). Adult Recall of Parental Alienation in a Community Sample: Prevalence and Associations with Psychological Maltreatment. *Journal of Divorce and Remarriage*; 51, 1 – 20.
- Baker, A. J. L., Burkhard, B., & Albertson – Kelly, J.** (2012). Differentiating Alienated From Not Alienated Children: A Pilot Study. *Journal of Divorce and Remarriage*, 53:3, 178 – 193.
- Baker, A., & Darnell D.** (2006). Behaviors and Strategies Employed in Parental Alienation. *Journal of Divorce and Remarriage*, 45, 97 – 124.
- Baker, A. J. L., & Darnell, D.** (2007). A Construct Study of The Eight Symptoms of Severe Parental Ailenation Syndrome: A Survey of Parental Experiences. *Journal of Divorce and Remarriage*, 47(1), 55 – 75.
- Baker, A. J. L., Sauber, S. R. eds.** (2012). *Working with Alienated Children and Families: A Clinical Guidebook*. New York: Routledge.
- Baker, A. J. L., Asayan, M. & LaCheen – Baker, A.** (2016). Best Interest of the Child and Parental Alienation: A Survey of State Statutes. *Journal of Forensic Sciences*, 61(4), 1011 – 1016.
- Benedek EP, Brown CF** (1997) Boşanma ve Çocuğunuz: Çocuğunuzun Boşanmanızla Başetmesine Nasıl Yardımcı Olursunuz. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Cartwright, G. F.** (1993). Expanding The Parameters Of Parental Alienation Syndrome. *The American Journal of Family Therapy*, 21(3): 205-215.
- Cori, J.L.** (2019). *Annenin Duygusal Yokluğu*, İstanbul: Koridor Yay.
- Çağlar E.** (2018). Çocuk ve Ergen Psikiyatri Polikliniğine Başvuran, Ebeveynleri Boşanmış Olan Çocukların Ruhsal Sorunlar, Psikolojik Sağlık, Öz-Kavramı ve Ebeveyn Kabul Reddi Açısından ve Annelerin Benlik Saygısı ve Algılanan Sosyal Destek Açısından Karşılaştırılması, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Uzmanlık Tezi.
- Dağlar K** (2016) Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Belirtileri ile Annelerinin Bağlanma Biçimleri ve Ayrılık Anksiyeteleri Arasındaki İlişki. İstanbul Arel Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Dursun A.** Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Öznel İyi Oluşunu Arttırma Programının Etkililiğinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim

- Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışman Ve Rehberlik Bilim Dalı.
Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2015
- Eyüboğlu, İ. Z.** (1995). Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Sosyal Yayınlar, . Basım, İstanbul.
- Engin EC** (2015) “Bir Aile Hekimliği Bölgesinde Kayıtlı 6-18 Yaş Arası Çocuk ve Ergenlerde Görülen Davranış ve Uyum Problemlerinin; Bu Çocuk ve Ergenlerin Ailelerinin Demografik Özellikleri, Tutum ve Davranışlarıyla Olan İlişkinin İncelenmesi”. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Faber AJ, Wittenborn AK.** The role of attachment in children’s adjustment to divorce and remarriage. *Journal of Family Psychotherapy* 2010, 21: 89-104.
- Fromm, E.** (1961). Marx’ ın insan anlayışı. Çev. Ökten K. Ankara, Say Yayınları, 3. baskı (2014).
- Fromm, E.** (1962). Yeni bir insan yeni bir toplum. Çev. Arat, N. Ankara, Say Yayınları (2015).
- Freud, S.**(1917/1993). Yas ve Melankoli. *Kriz dergisi*,1(2), 98
- Gardner, R. A.** (1985). Recent Trends in Divorce and Custody Litigation. *Academy Forum*, 29(2), 3 – 7.
- Gardner, R. A.** (1987). *The Parental Alienation Syndrome and the Differentiation Between Fabricated and Genuine Child Sex Abuse*. Cresskill, NJ: Creative Therapeutics.
- Gardner, R. A.** (1992). *The Parental Alienation Syndrome*. Cresskill, NJ: Creative Therapeutics.
- Gardner, R. A.** (1998). Recommendations for Dealing with Parents Who Induce A Parental Alienation Syndrome in Their Children. *Journal of Divorce and Remarriage*. 28 (3-4). 1- 23.
- Gardner, R. A.** (1999). Differentiating Between Parental Alienation Syndrome and Bona Tide Abuse – Neglect. *American Journal of Family Therapy*, 27 (2), 97 – 107.
- Gardner, R. A.** (2003). The Judiciary’s Role in the Etiology, Symptom Development and Treatment of the Parental Alienation Syndrome (PAS). *American Journal of Forensic Psychology*, 21 (1), 39 – 64.
- Gardner, R.A.** (2001). Parental Alienation Syndrome (PAS): Sixteen Years Later. *Academy Forum*, 45(1): 10-12. Gardner, R.A. (2002) Denial of the Parental Alienation Syndrome Also Harms Women. *The American Journal of Family Therapy*, 30(3): 191-202.
- Gardner, R.A.** (2002). Parental Alienation Syndrome vs. Parental Alienation: Which Diagnosis Should Evaluators Use in Child-Custody Disputes? *The American Journal of Family Therapy*, 30(2): 93-115.
- Gardner RA.** Commentary on Kelly and Johnston’s ”The alienated child: Areformulation of parental alienation syndrome”. *Fam Court Rev* 2004; 42:, 611-621.
- Geçtan, E.** (2000). İnsan Olmak, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Geçtan, E.** (1984). Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar. Ankara: Maya Yay.
- Goodman, R.** (1997). The Strengths and Difficulties Questinnaire: A research note. *J. Child Psychol Psychiatry* 38: 581 – 586.
- Goodman, R., Meltzer, H., Bailey, V.** (1998). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A pilot study on the validity o the self – reort version. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 7: 125 – 130.

- Gottlieb, L. J.** (2012). *The Parental Alienation Syndrome: A Family Therapy and Collaborative Systems Approach to Amelioration*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Gottman J, Declaire J.** (2018). *Duygusal Zekası Yüksek Çocuklar Yetiştirmek*, Ankara, 2. Basım, Görünmez Adam.
- Halefioğlu, S.** (2018). *Çocuk ve Ergenlerle Çalışmak*, İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Johnston JR.** Children of divorce who refuse visitation. In *Non-residential Parenting; New Vistas in Family Living* (Eds. C Depner, JH Bray):109-135. Newbury, Sage Focus, 1993
- Karasar, N.** (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasuto M** (2017) *Boşanmış Ailelerin Çocuklarının Boşanmamış Ailelerin Çocuklarına Göre Öz Saygı Ve Ruh Sağlığı Değişkenlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi.*
- Kelly, J., & Johnston, J.** (2001). The Alienated Child: A Reformulation of Parental Alienation Syndrome. *Family Court Review*, 39 (3), 249 – 266.
- Kelly JB, Emery RE** (2003) Children's Adjustment Following Divorce: Risk and Resilience Perspectives. *Family Relations* 52(4):352-362.
- Köknel, Ö.** (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, İstanbul: Altın Kitap.
- Kulaksızoğlu, A.** (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Koerner, S. S., Wallace, S., Lehman, S. J., & Raymond, M.** (2002). Mother-To-Daughter Disclosure After Divorce: Are There Costs and Benefits? *Journal of Child and Family Studies*, 11(4), 469–483
- Lerner, M.R.** (2016). *Ergenlik Hakkında Her şey*. İstanbul: Sola Yayınları.
- Le Compte, G., Le Compte, A. & Özer, S. A.** (1978). Üç sosyoekonomik düzeyde, Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: bir ölçek uyarlaması. *Psikoloji Dergisi*, 1 (1), 5-9.
- Malkinson. R.** (2009). *Bilişsel Yas Terapisi*. HYB Yayıncılık. Ankara.
- Maier EH, Lachman ME** (2000) Consequences of Early Parental Loss and Separation for Health and Well-Being in Midlife. *International Journal of Behavioral Development* 24(2):183-189.
- Morrison, J.** *DSM-5' i kolaylaştıran Klinisyenler İçin Tanı Rehberi*, (2017), Ankara, Nobel Yayın.
- Önder FC, Yılmaz Y.** Ortaöğretim öğrencilerinde görülen kuraldışı davranışları yordamada yaşam doyumu ve anne-baba stillerinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi* 2012, 12: 1737-48.
- Öngider, N.** (2013). Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri. *Psikiyatrida Güncel Yaklaşımlar*, 5:2, 140 – 161.
- Özguven, İ. E.** (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özakkaş, T.** (2017). *Bütüncül Psikoterapi*. İstanbul: Litera Yay.
- Öztürk M** (2008) 99 Sayfada Boşanmış Ailelerde Çocuk. *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*.
- Piquet, C.V.** (2011). *When the Family Tears Apart: What about Children's Rights? An Interdisciplinary Analysis of Parental Alienation Syndrome's Effects on Children*, Unpublished Doctoral Dissertation: l'Institut Universitaire Kurt Bösch Arts Interdisciplinaire En Droits de l'enfant
- Popüler Psikiyatri, sayı: 84 Mart-Nisan 2015.
- Raso C** (2004) "If The Bread Goes Stale, It's My Dad's Fault": The Parental Alienation Syndrome. Unpublished Doctoral Dissertation, Montreal: Concordia University.
- Saygılı S. & Çankırılı A.** (2015). *Anne Olma Sanatı*, İstanbul, Zafer Yayınları.

- Sayan, K. A.** (2012). Boşanma Sonrası Yaşama Uyum. Yayımlanmış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Safrancı B.** Psikolojik Semptomların Duygusal Boyutu: Algılanan Ebeveyn Tutumları Ve Duygu Düzenleme Problemlerinin Rolü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 2015.
- Torun, F.** (2017). Ebeveyne Yabancılaşma Sendromu. Çekişmeli Boşanmalarda ve Velayet Savaşlarında. İstanbul: Psikonet Yayınları.
- Tarhan, N.** (2010). Aile Okulu ve Evlilik, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Vance L. Austin, Daniel T. Sciarra,** (2017), Çocuk ve Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar, Ankara, Nobel.
- Villanueva S.** (2019). Ergenlik Sıkıntılı Yıllar, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yazgan Y.** (2018). 99 Sayfada Ergenlikten Gençliğe, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Yaman B.** Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Mizaç Özellikleri Ve Duygu Düzenleme Becerileri Üzerindeki Rolü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Bölümü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi, 2018.
- Yıldırım SY.** Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak AnneBaba Tutumları Ve Duygusal Zeka. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2015.
- Yörükoğlu A,** Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, 7.Baskı. İstanbul, Özgür Yayınları, 2007: 102-8.
- Wollyn M.** (2019). Seninle Başlamadı, İstanbul, Sola Unitas.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5821be5726bc29.36812792. erişim tarihi, şubat, 2019.

EKLER

Ek1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Ek2: Kişisel Bilgi Formu

Ek 3: Baker Yabancılaşma Ölçeği

Ek 4: Güçler Ve Güçlükler Anketi

Ek 5: Etik kurul raporu

Ek 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu çalışma İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Tez Çalışması olarak yürütülmekte olup, çalışmada Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ile Davranış Sorunları incelenmektedir. Çalışmanın amacı 28 maddeden oluşan BAKER YABANCILAŞMA ÖLÇEĞİ ve 30 maddeden oluşan GÜÇLER VE GÜÇLÜKLER ANKETİ uygulanacaktır. Çalışmanın yaklaşık 1,5-2 saat sürmesi beklenmektedir. Çalışmaya katılım isteğe bağlıdır, gönüllünün istenen zamanda gerekçeli veya gerekçesiz olarak çalışmadan ayrılma hakkı vardır. Çalışmada gizlilik prensibi esastır. Katılımcıların kimlik bilgileri ve cevapları saklı tutulacaktır. Tez çalışmaya verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkürler. Sorularınız için irtibata geçebilirsiniz.

Katılımcının Adı Soyadı

Araştırmacının Adı

Soyadı

İmza:

İmza:

Ek2: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcılar;

Aşağıda sizi tanımamıza yönelik bazı sorular bulunmaktadır. Sorulara içtenlikle cevap vermeniz araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Test üzerinde kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu nedenle her soru için mümkün olduğunuzca samimi bir şekilde size uyan cevabı işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi cevaplandırdığınızdan emin olun. Katılımınız için teşekkür ederim.

Çalışmaya katılmayı onaylıyorum. evet hayır

1. Kaç yaşındasınız?

11-18 19-25 26-30 30-35 35-40 40 ve üzeri

2. Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

3. Kaçınıcı sınıfınız? :

4. Çalışma durumunuz nedir? () Çalışmıyorum () Çalışıyorum

5. Maddi gelirinizden memnun musunuz? Evet Hayır

6. Bilinen bir rahatsızlığınız var mı (bedensel ya da tıbbi)? Evet
Hayır

7. Kaç kardeşiniz ? _____

8. Kaçınıcı kardeşiniz ? _____

9. Anne babanız beraber mi ? Evet Hayır

10. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul
mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

11. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur -yazar İlkokul mezunu Ortaokul
mezunu

Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans ve üzeri

12. Anneniz yaşıyor mu? Evet Hayır ise (Ölüm Yılı.....)

13. Babanız yaşıyor mu? Evet Hayır ise (Ölüm Yılı.....)

14. Babanızın bilinen bir rahatsızlığı var mı (bedensel ya da tıbbi)? Evet

Hayır

15. Annenizin bilinen bir rahatsızlığı var mı (bedensel ya da tıbbi)? Evet

Hayır

16. Ailenizden hiç şiddet gördünüz mü? Evet Hayır

17. Herhangi bir kaza veya yaralanma olayı yaşadınız mı ? Evet Hayır

Ek 3 Baker Yabancılaşma Ölçeği

1-Sizce anneniz size karşı iyi bir anne midir?

hiç değil biraz bazen çoğunlukla tamamen

2-Annemizle iyi anılarımız kaç tanedir?

hiç yok çok az orta oldukça fazla çok fazla

3-Annemizle yaşadığımız iyi bir anıyı anlatınız.

4-Daha iyi bir anne olmak için annenizin neye ihtiyacı var?

hiçbir şeye çok az şeye bazı şeylere çok şeye çok fazla şeye

5-Annemizle zaman geçirmekten hoşlanırsınız mı?

hiçbir zaman nadiren bazen çoğunlukla her zaman

6-Eğer size bırakılsa anne ve babanızla ne kadar zaman geçirmek istersiniz?

Annemle zaman geçirmek istemem.

İkisi ile de eşit zaman geçirmek isterim.

Sürekli annemle olmak isterim.

7-Annemizle ilgili güzel bir şeyler anlatır mısınız?

8- Annemizle birlikte yapmaktan keyif aldığınız şeyler nelerdir?

9- Annemizle ilgili olumsuz gördüğünüz şeyler nelerdir?

10-Annemize şu an ne kadar öfkeli veya kırgınsınız?

hiç çok az biraz oldukça çok fazla

11-Böyle hissetmenizin temel sebepleri nelerdir?

12- Annenizin duygularını incitmiş olabileceğinizi düşünür müsünüz?

hiçbir zaman nadiren bazen çoğunlukla her zaman

13- Eğer anne ve babanız sizinle ilgili bir konuda anlaşmazlık yaşıyorsa kim haklıdır?

Her zaman annem.

Bazen annem bazen babam.

Her zaman babam.

14- Annemizle ilgili duygularınızın kaynağı nedir?

Tamamen ben

Biraz ben biraz başka insanların annem hakkındaki konuşmaları.

Tamamen başkaları

15-Annemizin ailesi (anneanne, dede, teyze, dayı, kuzen, vs) ile ilgili duygularımız nedir?

Önceden severdim, ancak artık sevmiyorum.

Hiçbir zaman sevmedim.

Önceden de şimdi de severim.

16- Sizce babanız size karşı iyi bir baba mıdır?

hiç değil biraz bazen çoğunlukla tamamen

17-Babanızla iyi anılarınız kaç tanedir?

hiç yok çok az orta oldukça çok fazla

18-Babanızla yaşadığınız iyi bir anıyı anlatınız.

19-Daha iyi bir baba olmak için babanızın neye ihtiyacı var?

hiçbir şeye çok az şeye bazı şeylere çok şeye çok fazla şeye

20-Babanızla zaman geçirmekten hoşlanır mısınız?

hiçbir zaman nadiren bazen çoğunlukla her zaman

21-Babanızla ilgili güzel bir şeyler anlatır mısınız?

22- Babanızla birlikte yapmaktan keyif aldığınız şeyler nelerdir?

23- Babanızla ilgili olumsuz gördüğünüz şeyler nelerdir?

24-Babanıza şu an ne kadar öfkeli veya kırgınsınız?

hiç çok az biraz oldukça çok fazla

25-Böyle hissetmenizin temel sebepleri nelerdir?

26- Babanızın duygularını incitmiş olabileceğinizi düşünür müsünüz?

hiçbir zaman nadiren bazen çoğunlukla her zaman

27- Babanızla ilgili duygularınızın kaynağı nedir?

Tamamen ben

Biraz ben biraz başka insanların babam hakkındaki konuşmaları.

Tamamen başkaları

28-Babanızın ailesi (babaanne, dede, hala, amca, kuzen, vs) ile ilgili duygularınız nedir?

Önceden severdim, ancak artık sevmiyorum.

Hiçbir zaman sevmedim.

Önceden de şimdi de severim.

Ek4: Güçler Ve Güçlükler Anketi

Her cümle için, Doğru Değil, Kısmen Doğru, Tamamen Doğru kutularından birini işaretleyiniz. Kesinlikle emin olamıyorsanız ya da size anlamsız görünse de elinizden geldiğince tüm cümleleri yanıtlamanız bize yardımcı olacaktır. Lütfen yanıtlarınızı çocuğunuzun son 6 ay içindeki davranışlarını göz önüne alarak veriniz.

Çocuğunuzun Adı: Kız / Erkek

Doğum Tarihi:Hayır.....

	Doğru Değil
☐	
Diğer insanların duygularını önemser.	☐
Huzursuz, aşın hareketli, uzun süre kıpırdamadan duramaz.	☐
Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantıdan yakınır.	☐
Diğer çocuklarla kolayca paylaşır. (yiyecek, oyuncak, kalem v.s.)	☐
Sıkça öfke nöbetleri olur ya da aşın sinirlidir.	☐
Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir.	☐
Genellikle söz dinler, erişkinlerin isteklerini yapar.	☐
Birçok kaygısı vardır. Sıkça endişeli görünür.	☐
Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş ya da kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur.	☐
Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdır ya da oturduğu yerde kıpırdanıp durur.	☐
En az bir yakın arkadaşı vardır.	☐
Sıkça diğer çocuklarla kavga eder ya da onlarla alay eder.	☐
Sıkça mutsuz, kederli ya da ağlamaktadır.	☐
Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir.	☐
Dikkati kolayca dağılır. Yoğunlaşmakta güçlük çeker.	☐
Yeni ortamlarda gergin ya da huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder.	☐
Kendinden küçüklere iyi davranır.	☐
Sıkça yalan söyler ya da hile yapar.	☐
Diğer çocuklar ona takarlar ya da onunla alay ederler.	☐
Sıkça başkalarına (anne baba, öğretmen, diğer çocuklar) yardım etmeye istekli olur.	☐
Bir şeyi yapmadan önce düşünür.	☐
Ev, okul ya da başka yerlerden çalar.	☐
Erişkinlerle çocuklardan daha iyi geçinir.	☐
Pek çok korkusu var. Kolayca ürker.	☐
Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir.	☐
Belirtmek istediğiniz başka düşünce ya da duygunuz var mı?	

Genel olarak, çocuğunuzun aşağıdaki alanların birinde ya da daha fazlasında güçlükleri olduğunu düşünüyor musunuz: Duygular, dikkati toplama, davranışlar, başkaları ile geçinebilme?

Hayır Evet Biraz Evet, Oldukça Ciddi Evet, Çok Ciddi

Eğer yanıtınız "evet" ise, lütfen aşağıdaki bu güçlüklerle ilişkin soruları yanıtlayınız. Bu güçlükler ne zamandır var?

1 aydan az 1– 5 ay 5– 12 ay Bir yıldan fazla

Bu güçlükler çocuğunuzu sıkıntıya sokuyor ya da moralini bozuyor mu?

Kesinlikle Hayır Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

Bu güçlükler aşağıdaki alanlarda, çocuğunuzun günlük yaşamını etkiliyor mu?

	Hayır	Biraz	Oldukça Fazla	Çok Fazla
Ev yaşamı	☐	☐	☐	☐
Akranları ile ilişkisi	☐	☐	☐	☐
Sınıf içi öğrenme	☐	☐	☐	☐
Boş zaman etkinlikleri	☐	☐	☐	☐

Bu güçlükler size ya da ailenize zorluk yaşıyor mu?

Hayır Kesinlikle Biraz Oldukça Fazla Çok Fazla

İmza

Tarih

Anne / Baba / Öğrenci / Diğer (lütfen belirtiniz):

Ek5: Etik kurul raporu

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : Etik Onay Hk.

Sayın Sinem ULUTÜRK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 12.07.2019 tarihli ve 2019/10 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Dr.Öğr.Üyesi Hüseyin KAZAN
Müdür Yardımcısı

30/10/2019 Enstitü Sekreteri

Büke KENDER

ÖZGEÇMİŞ

SİNEM ULUTÜRK

Emin Sinan Mah. Okul Sok. Deniz Palas Apt. C Blok Daire 27 / 10

Fatih / İstanbul

Tel: 02125182010

GSM: 05368272718

E-mail: sinemuluturk25@gmail.com

Kişisel Bilgileri:

Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri : Eminönü
Doğum Tarihi : 25.12.1987
Medeni Hali : Bekar

Eğitim Bilgileri:

2016- 2019 Yüksek Lisans
İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Ana Bilim Dalı

2007 -2012 Lisans
Azerbaycan Bakü Devlet Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Psikoloji
Fakültesi
Sosyoloji Bölümü

2002- 2006 Lise
Fatih Gelenbevi Süper Lisesi

1994- 2002 İlköğretim
Kadırga ilköğretim